

บทที่ 2

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

2.1 แนวความคิดหลักในการพัฒนาที่ยั่งยืน

ชุมชนถือเป็นสังคมฐานรากที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ มีวิถีชีวิต วัฒนธรรมที่แตกต่าง และหลากหลายตามภูมิโนเวศน์ การพัฒนาประเทศในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมา ได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่างๆ มากมาย ทั้งการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจที่กำลังประสบอยู่ในปัจจุบัน สาเหตุสำคัญเพราะคนไทยไม่สามารถพึ่งตนเองในทางเศรษฐกิจได้ สถานการณ์ที่เกิดขึ้นกับสังคมมีลักษณะเป็นสังคมสองระบบ ที่มีทั้งระบบทุนและระบบชุมชน ทำให้เกิดการบริโภควัฒนธรรมอย่างฟุ่มเฟือย มีการใช้จ่ายเกินตัว ชุมชนพึ่งตนเองได้น้อยลง ส่งผลให้ชุมชนมีความอ่อนแอ ประสบปัญหาด้านหนี้สิน สูญเสียวัฒนธรรมในการพึ่งพาอาศัยกันและกัน มีการแก่งแย่งแข่งขัน ก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำขึ้นในสังคม นอกจากนี้การพัฒนาในอดีตที่ผ่านมาจะพิจารณาที่ประสิทธิภาพ และความเป็นธรรมที่จะเกิดขึ้นจากการพัฒนาภายใต้กำหนดเวลาสั้นๆ เท่านั้น และยังให้ความสำคัญเฉพาะคนในรุ่นปัจจุบัน แต่จากกระแสเรียกร้องในสังคมที่ต้องการให้การพัฒนานั้นคำนึงถึงการอยู่รอดและการกินดีอยู่ดีของคนในอนาคตร่วมกัน จึงเป็นเหตุให้มีความยั่งยืนเข้ามาเป็นองค์ประกอบในการพัฒนาและกระบวนการตัดสินใจ ด้วยเหตุนี้จึงนำมาสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน เพื่อให้ชุมชนสามารถกำหนดชีวิตและดำเนินชีวิตตามความต้องการของตนเองได้มากขึ้น จึงจะนำมาสู่ชุมชนที่มีความเข้มแข็งและสามารถจัดการตนเองได้อย่างยั่งยืน

การพัฒนาที่ยั่งยืน จึงเป็นแนวความคิดการพัฒนาที่เกิดขึ้นหลังจากความล้มเหลวในการพัฒนาประเทศที่ไม่สามารถทำให้คนในประเทศอยู่ดีมีสุขได้ จึงต้องแสวงหาทางออกที่นำไปสู่เป้าหมายในการพัฒนาประเทศร่วมกันของคนในชาติ โดยมีเป้าหมายสูงสุด คือ การพัฒนาคนให้มีคุณภาพ คุณธรรมและความสุข ก่อให้เกิดให้ชุมชนมีความเข้มแข็งและมีการพัฒนาอย่างยั่งยืน อันจะนำมาสู่การมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ส่งผลให้คนมีความสุขอย่างแท้จริง

2.1.1 การพัฒนาที่ยั่งยืนนั้นคืออะไร

หากจะถามถึงความหมายของการพัฒนาที่ยั่งยืนนั้น ก็มีผู้ให้นิยามความหมายไว้มากมาย ซึ่งไม่แตกต่างกันมากนัก

สันติ บางอ้อ (2546) ได้ให้นิยามความหมายของการพัฒนาที่ยั่งยืน ไว้ว่า “การพัฒนาที่สนองต่อความต้องการของคนในรุ่นปัจจุบัน โดยไม่ทำให้คนรุ่นต่อไปในอนาคต ต้องประนีประนอม ยอมลดทอนความสามารถในการที่จะตอบสนองความต้องการของตนเอง”

นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์ (2549) ได้ให้นิยามความหมายของการพัฒนาที่ยั่งยืนไว้ว่า “การพัฒนาเพื่อตอบสนองความต้องการ พื้นฐานของคน ทั้งยุคปัจจุบัน และยุคต่อ ๆ ไป และสร้างความสมดุลระหว่าง การพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม มนุษย์ และสิ่งแวดล้อม”

สบพันธ์ ชิตานนท์(2549) ได้ให้นิยามความหมายของการพัฒนาที่ยั่งยืนไว้ว่า “การพัฒนาที่บูรณาให้เกิดองค์รวม คือ องค์ประกอบทั้งหลายที่เกี่ยวข้องจะมาประสานกันครบองค์ และมีลักษณะอีกอย่างหนึ่งคือ มีดุลยภาพ กล่าวคือธรรมชาติแวดล้อมกับเศรษฐกิจจะต้องบูรณาการเข้าด้วยกัน จะทำให้เกิดสภาพที่เรียกว่าเป็นภาวะยั่งยืนทั้งในทางเศรษฐกิจและในทางสภาพแวดล้อม การคุ้มครองสภาพแวดล้อมควบคู่ไปกับการพัฒนาเศรษฐกิจ โดยใช้มนุษย์เป็นแกนกลางการพัฒนาเพื่อสร้างให้เกิดความสมดุล ระหว่างคนธรรมชาติ และสรรพสิ่ง เพื่อให้อยู่ร่วมกันด้วยความเกื้อกูลกัน ไม่ทำลายล้างกันทุกสิ่งในโลกก็จะอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข ส่งผลต่อการพัฒนาที่ยั่งยืนอย่างแท้จริง”

จากนิยามความหมายดังกล่าวข้างต้น สามารถที่จะสรุปถึงการพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศไทย ได้ก็คือการพัฒนาที่ยั่งยืน จะต้องเป็นการพัฒนาที่ก่อให้เกิดความสมดุลหรือมีปฏิสัมพันธ์ที่เกื้อกูลกัน ในระหว่างมิติต่างๆ ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง วัฒนธรรม จิตใจ รวมทั้งทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม อันจะเป็นองค์ประกอบที่จะรวมกันหรือองค์รวมในการทำให้ชีวิตมนุษย์สามารถอยู่ดีมีสุขได้ ทั้งสำหรับคนในรุ่นปัจจุบันและคนรุ่นอนาคต

2.1.2 จุดเริ่มต้นของการพัฒนาที่ยั่งยืน

การพัฒนาที่ผ่านมาของประเทศไทย ตั้งแต่เริ่มใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติฉบับแรก พ.ศ.2504 จนถึงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 7 เป็นการมุ่งเน้นการพัฒนาในด้านความเจริญเติบโตการขยายตัวทางเศรษฐกิจเป็นสำคัญ จนละเลยการพัฒนาทางด้านสังคม ด้านสิ่งแวดล้อม และด้านอื่นๆ ก่อให้เกิดปัญหาการพัฒนาที่ไม่ได้สัดส่วน เมืองบางเมืองเจริญเร็วกว่าชนบทมาก เกิดช่องว่างระหว่างเมืองกับชนบทมากขึ้น จนเกิดการอพยพย้ายถิ่นฐานเข้าสู่เมือง ก่อเกิดปัญหาปัญหาของเมืองในรูปแบบต่างๆ เศรษฐกิจในภาพรวมที่ขยายตัว กลับมีความเหลื่อมล้ำทางรายได้ให้เห็นได้ชัด รายกระจุกจนกระจาย ก่อเกิดเป็นปัญหาสังคมที่หลากหลายรูปแบบมากขึ้น วัฒนธรรมอันดีงามเริ่มถูกกลืนหาย ทรัพยากรธรรมชาติค่อยๆ ร่อยหรอลงจนยากที่จะฟื้นฟู และบางประเภทก็ไม่สามารถฟื้นฟูให้กลับมามีเหมือนเดิมได้ ตลอดจนสิ่งแวดล้อมที่มีและเหมาะสม ก็ถูกทำลายจนเสื่อมโทรมลง ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ

การมองย้อนกลับมาดูต้นตอของสาเหตุที่ทำให้ประเทศชาติของเราไม่ประสบผลสำเร็จในการพัฒนานั้น ถือเป็นวิธีการอย่างหนึ่งที่ทำให้เราสามารถรู้จักตนเองได้ อันจะเป็นการก้าวไปข้างหน้าอย่างมั่นคง ไม่ก่อเกิดความผิดพลาดขึ้นเฉกเช่นในอดีต ดังนั้นสาเหตุของปัญหาที่ทำให้ประเทศชาติของเราไม่สามารถที่จะไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนได้ มีดังต่อไปนี้

1. ความต้องการการบริโภคสินค้าและบริการที่ไม่สมเหตุสมผล ฟุ่มเฟือย เป็นเหตุให้เกิดการนำทรัพยากรธรรมชาติมาใช้ในการผลิตและบริการที่เกินพอดี เกินความต้องการของการดำเนินชีวิตแบบพอเพียง มีของเหลือทิ้งเป็นมลพิษสู่สิ่งแวดล้อมมาก และทำให้คุณภาพทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรม ขาดสมดุล แม้จะส่งผลให้เกิดการขยายตัวทางเศรษฐกิจก็ตาม

2. การที่ชุมชนไม่เข้มแข็ง รั่ววัฒนธรรมและแนวความคิดผิดๆ มาจากต่างประเทศ เกี่ยวกับความฟุ่มเฟือย วัตถุนิยม และบริโภคนิยม ทั้งยังขาดการอบรม ละทิ้งขนบธรรมเนียมประเพณีดั้งเดิม ทำให้สังคมเปลี่ยนเป็นสังคมบริโภค กอบโกย สะสม เกิดการลงทุนทางธุรกิจที่สูญเปล่า ทำให้เกิดผลเสียทางเศรษฐกิจเกิดความขัดแย้งทางสังคม และทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมถูกทำลายอย่างรุนแรง

3. การเคลื่อนย้ายทุนจากต่างประเทศ ส่งผลทั้งทางบวกและทางลบต่อระบบเศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อม ขึ้นอยู่กับความสามารถในการแข่งขันและเครือข่ายทางธุรกิจของประเทศ วิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจปลายปี 2540 เป็นบทเรียนที่ชัดเจนที่แสดงให้เห็นว่าการพัฒนาเศรษฐกิจที่พึ่งพิงอยู่กับทุนต่างประเทศโดยขาดรากฐานที่มั่นคงภายใน ทำให้เกิดการล่มสลายของระบบอย่างไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อน นอกจากนั้นการเปิดรับการลงทุนในอุตสาหกรรมเคมี และอุตสาหกรรมที่ใช้พลังงานมาก เช่น อุตสาหกรรมเหล็กและกระดาษ โดยไม่มีกลไกหรือมาตรการที่เข้มแข็งในการตรวจสอบผลกระทบของอุตสาหกรรมเหล่านี้ ทำให้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรมอย่างรวดเร็ว

4. นโยบายการเร่งรัดพัฒนาเศรษฐกิจของรัฐในอดีต ทำให้มีการลงทุนโครงสร้างพื้นฐานและโครงการขนาดใหญ่จำนวนมาก โดยขาดการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม มีการใช้ทรัพยากรเป็นฐานการผลิตอย่างฟุ่มเฟือย เกินอัตราการฟื้นตัวของระบบธรรมชาติ ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและความยั่งยืนของระบบนิเวศ (สปันซ์ ชิดานนท์, 2549)

จะเห็นได้ว่าปัญหาที่เกิดขึ้น ส่งผลต่อการทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นอย่างมาก เพราะนำเอาวัฒนธรรมตะวันตก และระบบทุนนิยมเข้ามาบริหารประเทศ ทำให้เกิดสภาพที่เสื่อมโทรมแทบทุกด้านไม่ว่าจะเป็นสภาพแวดล้อม คุณภาพชีวิต ศีลธรรม คุณธรรม ซึ่งถือเป็นความผิดพลาดอย่างใหญ่หลวง

2.1.3 จุดหมายปลายทางของการพัฒนาที่ยั่งยืน

จากประสบการณ์การผิดพลาดในการดำเนินงานพัฒนาประเทศ ส่งผลให้ทุกฝ่ายต่างเกิดความตระหนักและร่วมกันหาทางออก จนเกิดแนวคิดที่จะเปลี่ยนแปลงกระบวนการพัฒนาใหม่ โดยเปลี่ยนวิธีการพัฒนา โดยหันมาใช้“คน” เป็นศูนย์กลางของการพัฒนา โดยจะเห็นได้จากแผนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 ฉบับที่ 9 และฉบับปัจจุบัน ที่ให้ความสำคัญต่อการพัฒนาคน และกระบวนการพัฒนาที่บูรณาการการเชื่อมโยงกันทุกด้านในลักษณะองค์รวม อย่างมีดุลยภาพ โดยมีเศรษฐกิจเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคน และสิ่งแวดล้อม เพื่อความอยู่ดีมีสุขของคนไทยอย่างยั่งยืนตลอดไป ดังนั้นเพื่อให้ถึงจุดหมายปลายทางของการพัฒนาที่ยั่งยืน การพัฒนาในแต่ละด้านจะต้องมีลักษณะดังต่อไปนี้

1.มิติทางเศรษฐกิจ การทำให้เกิดดุลยภาพของการพัฒนา คือ เศรษฐกิจที่มีรากฐานมั่นคง มีขีดความสามารถในการแข่งขันและสามารถพึ่งตนเองได้ โดยมีเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเป็นแนวคิดหลัก ใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียงในการทำให้คนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ประชาชนมีความมั่นคงปลอดภัย และสามารถพึ่งพาตนเองได้ในที่สุด

2.มิติทางสังคม จะต้องรวมหมายถึง วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งเป็นระเบียบวิถีชีวิตของสังคม ที่ทำให้นุชนปรับตัวและดำรงชีวิตอยู่กับสิ่งแวดล้อมของท้องถิ่นได้ โดยไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม และให้รวมถึงศาสนาธรรม ซึ่งเป็นระเบียบจิตใจของคนในสังคมที่ทำให้สังคมอยู่ได้โดยสงบสุข สิ่งเหล่านี้ล้วนถือเป็นการสร้างเงื่อนไขสังคมใหม่ ให้สังคมมีการเปลี่ยนแปลงไปสู่การพัฒนาที่พึงปรารถนา ก่อให้เกิดความเอื้ออาทร ความรัก ความสามัคคี สมานฉันท์ต่อกัน ชุมชนสังคมมีความเข้มแข็ง

3.มิติทางทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หมายถึง ทุกสิ่งทุกอย่างที่อยู่รอบตัวมนุษย์ ทั้งเป็นสิ่งที่มีชีวิตและไม่มีชีวิต เกี่ยวโยงสัมพันธ์กันเป็นระบบนิเวศน์ ที่สามารถให้คุณและให้โทษต่อมนุษย์ได้ ทั้งที่ขึ้นกับความสมดุลหรือไม่สมดุลของระบบนิเวศ โดยจะต้องมีการอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พัฒนาเทคโนโลยีและการพลังงาน ที่สะอาด ปลอดภัย ปลอดภัย มลภาวะ เพื่อการมีสภาพแวดล้อมที่ดี

4.มิติทางการเมืองการปกครอง ปฏิรูปการเมือง การปกครอง การบริหารให้มีการกระจายอำนาจ ภารกิจหน้าที่ให้แก่ท้องถิ่นโดยแท้จริง ให้สามารถตัดสินใจแก้ไขปัญหา และพัฒนาท้องถิ่นเพิ่มมากขึ้น และพึ่งพาตนเองได้อย่างแท้จริง (นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์,2549)

กรณีศึกษา ชุมชนตำบลดอนประดู่

ชุมชน ตำบลดอนประดู่ อำเภอปากพะยูน จังหวัดพัทลุง เป็นชุมชนที่มุ่งพัฒนาตนเองไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และด้านการเมือง การปกครอง ชุมชนมีการพัฒนาตนเองโดย

1.ด้านเศรษฐกิจ ชุมชนมีการพัฒนาตนเองโดยนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ ที่มุ่งหวังให้ชุมชนสามารถพึ่งตนเองได้มาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับชุมชนของตน มีการพัฒนาเศรษฐกิจ โดยการจัดตั้งกลุ่มน้ำดื่มบ่อมุด กลุ่มผลิตอาหารสัตว์ กลุ่มผลิตปุ๋ยชีวภาพ กลุ่มเหล่านี้ทำการผลิตสินค้าให้แก่คนในชุมชนได้บริโภค ซึ่งเป็นการลดการพึ่งพาจากภายนอกผลิต ส่วนกลุ่มผลิตข้าวสังหยด เป็นกลุ่มพัฒนาเศรษฐกิจที่มุ่งเน้นการส่งสินค้าออกนอกชุมชน เป็นการสร้างรายได้ให้ชุมชนอีกทางหนึ่ง จากการตั้งกลุ่มต่างๆ ขึ้นมาจะเห็นได้ว่า ชุมชนมีการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ ที่มุ่งหวังการพึ่งตนเองอย่างแท้จริง สิ่งนี้ส่งผลให้คนในชุมชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

2.ด้านสังคม จากการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจที่มีการรวมกลุ่มกันทำกิจกรรมต่างๆ ส่งผลให้คนในชุมชน ตระหนักถึงปัญหาที่ต้องการการพัฒนาพร้อมทั้งหาแนวทางการแก้ไขปัญหาในชุมชนร่วมกัน ทำให้คนเกิดความรัก ความสามัคคีกัน เอื้ออาทรต่อกัน สมานฉันท์ต่อกัน ทำให้ ชุมชน สังคม มีความเข้มแข็ง

3.ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การพัฒนาชุมชนให้ยั่งยืนนั้น ชุมชนตำบลดอนประดู่ ได้ตั้งเอาทรัพยากรน้ำ ที่มีอยู่ในชุมชนมาใช้เป็นทุนในการพัฒนาชุมชนของตน ให้สามารถพึ่งตนเองได้ นอกจากนี้ ยังมีการตั้งเอาแก๊สชีวภาพ จากเกษตรกรที่เลี้ยงหมู ซึ่งแต่ก่อนเป็นมลภาวะในชุมชนแต่ปัจจุบันได้ตั้งส่วนนี้มาใช้ประโยชน์เป็นแก๊สหุงต้มในครัวเรือน เป็นต้น สิ่งนี้เป็นตัวชี้ให้เห็นชัดเจนว่า การพัฒนาชุมชน ของตำบลดอนประดู่ ได้คำนึงถึงความสมดุลของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างแท้จริง

4.ด้านการเมืองการปกครอง ชุมชนตำบลดอนประดู่ นั้นมีการปกครองที่กระจายอำนาจไปสู่หมู่บ้านต่างๆ ผู้ใหญ่บ้านมีอำนาจในการตัดสินใจ แก้ไขปัญหาต่างๆ ในหมู่บ้านของตนอย่างเต็มกำลัง นอกจากนี้ยังมีการประชุมร่วมกัน ระหว่างสภาองค์การบริหารส่วนตำบล และผู้ใหญ่บ้านเพื่อทำการพัฒนาชุมชนร่วมกัน และมุ่งให้ชุมชนพึ่งตนเองได้อย่างแท้จริง

จากตัวอย่างดังกล่าว จะเห็นได้ว่า ชุมชนมีการพัฒนาตนเองโดยคำนึงถึง การพัฒนาคน สังคม เศรษฐกิจ และรักษาคุณภาพของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างชัดเจน สิ่งนี้เองได้นำชุมชนไปสู่เป้าหมายของการพัฒนาอย่างยั่งยืน

2.2 ทฤษฎีแนวคิดด้านระบบสัญจร

2.2.1 ออกแบบทางด้านเรขาคณิต

การออกแบบทางด้านเรขาคณิต คือ การออกแบบแนวทางที่ประกอบด้วย การออกแบบแนวในทางราบ การออกแบบแนวในทางตั้ง การออกแบบรูปตัดขวาง การออกแบบทางแยกทางเชื่อม เป็นต้น

องค์ประกอบที่สำคัญในการออกแบบทางเรขาคณิต มีดังนี้

- ระยะการมองเห็นของคนขับที่สามารถมองเห็นพร้อมที่จะหยุด หรือแซงโดยปลอดภัย (Sight Distance) รวมทั้งบริเวณทางตัด หรือทางเชื่อม
- รัศมีทางโค้งทั้งแนวราบและ ที่สามารถขับขียานพาหนะ ด้วยความเร็วสูงอย่างปลอดภัย มีการพิจารณาการยกโค้งและการขยายถนนในแนวโค้ง
- ความเร็วของยานพาหนะที่จะพิจารณาออกแบบ ให้รถแล่นบนถนนได้สูงสุดอย่างปลอดภัย
- ระยะการมองเห็นบนโค้งทางตั้งและบนโค้งทางราบ
- ความยาววิกฤตของความลาดชัน
- เปอร์เซ็นต์ความลาดชันของถนน
- การระบายน้ำ
- สภาพของดิน
- ความปลอดภัย
- ความกว้างของถนน
- เครื่องป้องกันข้างถนน (Road Side Safeguards)
- ปริมาณจำนวนยานพาหนะชนิดต่างๆ
- พิจารณาลักษณะพื้นที่ทำการก่อสร้าง
- งบประมาณในการก่อสร้าง

2.2.2 หลักสำคัญในการออกแบบถนน

- ความปลอดภัย (Safety) จะต้องคำนึงถึงเป็นประการแรก ทุกๆ ส่วนของถนน จะต้องให้ความปลอดภัยแก่ผู้ขับขียานพาหนะให้มากที่สุด การลดมาตรฐานการออกแบบเพื่อเหตุผลอย่างอื่นเป็นสิ่งที่ไม่ควรกระทำเป็นอย่างยิ่ง เพราะจะทำให้เกิดความไม่ปลอดภัยแก่ผู้ขับขียานพาหนะ

- ประสิทธิภาพ (Efficiency) ถนนที่ดีจะต้องมีประสิทธิภาพ ให้ความสะดวกสบาย และปลอดภัยกับผู้ขับขี่ยานพาหนะ
- ประหยัด (Economic) การออกแบบจะต้องคำนึงถึงความประหยัดด้วย ทั้งนี้ไม่ได้หมายความว่าสร้างถนนให้ราคาถูกที่สุดและดีที่สุดซึ่งเป็นไปไม่ได้ การประหยัดในที่นี้หมายถึง ได้ผลคุ้มค่ากับการลงทุน โดยมีอัตราส่วนระหว่างผลประโยชน์ที่ได้รับกับราคาค่าลงทุนสูงด้วย

2.2.3 มาตรฐานการออกแบบ

ตารางที่ 2.2.3 มาตรฐานการออกแบบ

DESIGN FACTOR			ROAD CLASS							
			MAJOR ROAD		DISTRIBUTOR ROAD		MINOR ROAD		ACCESS ROAD	
			U	SU&R	U	SU&R	U	SU&R	U	SU&R
1. DESIGN SPEED	kph	60-80	80-100	40-60	60-80	30-50	40-60	20	30-50	
2. LANE WIDTH	m.	3.25-3.50	3.50	3.00-3.50	3.25-3.50	3.00	3.00	3.00	3.00	
3. MIN. HOR. CURVE RADIUS	m.	200-400	400-700	100-200	200-400	65-150	100-200	30	65-100	
4. SUPERELEVATION RATE (URBAN) MAX.		6%	6%	6%	6%	6%	6%	6%	6%	
5. SUPERELEVATION RUNOFF RATE	m.	1:150	1:200	1:125	1:150	1:150	1:100	1:50	1:100	
6. MIN. CURVE LENGTH PER DEFLECTION ANGLE	m.	100-140	140-170	70-100	50-80	50-80	70-100	40	50-80	
7. HOR. CURVE RADIUS FOR NORMAL CROWN	m.	2,000	3,500	1,300	800	800	1,300	200	800	
8. STOPPING SIGHT DISTANCE	m.	75-110	110-160	40-75	75-110	30-55	40-75	20	30-55	
9. LANE REDUCTION RATE (Length/1m. Width)		30	40	20-30	30	15-25	20-30	10	15-25	

U = Urban SU = Suburban R = Rural
Ref.: JAPAN INTERNATIONAL COOPERATION AGENCY "TECHNICAL GUIDELINE"
VOL.5 5 MARCH 1987

ที่มา : JAPAN INTERNATIONAL COOPERATION AGENCY "TECHNICAL GUIDELINE"

2.2.4 ความเร็วที่ใช้ออกแบบ

ความเร็วสูงสุดที่ปลอดภัยที่ใช้ในการออกแบบ จะต้องกำหนดให้มีความสัมพันธ์กับสภาพภูมิประเทศ ชนิดของผิวทาง ปริมาณการจราจร และระยะมองเห็นได้ไกลสุดที่ผู้ขับขี่รถจะแซงหรือหยุดรถได้อย่างปลอดภัย

การเลือกความเร็วที่ใช้ออกแบบที่เหมาะสมเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง เพราะการเลือกนี้ จะไปกำหนดลักษณะของโค้ง ระยะที่มองเห็น (Sight Distance) และลักษณะด้านเรขาคณิต

ตารางที่ 2.2.4 ความสัมพันธ์ระหว่างความเร็วที่ใช้ในการออกแบบกับเปอร์เซ็นต์ความลาดชันสูงสุด

ลักษณะภูมิประเทศ	ความเร็วที่ใช้ออกแบบ (km/hr)							
	๓๐	๔๐	๕๐	๖๐	๖๕	๗๐	๗๕	๘๐
ทางราบ	๖	๕	๔	๓	๓	๓	๓	๓
ทางเนิน	๗	๖	๕	๔	๔	๔	๔	๔
ทางเขา	๙	๘	๗	๖	๖	๕	-	-

ที่มา : จากการวิเคราะห์

2.3 ทฤษฎีเมืองท่องเที่ยว

2.3.1 ประเภทของการท่องเที่ยว

ประเภทการท่องเที่ยวมีการแบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือ

- 1) แบ่งตามลักษณะทรัพยากรการท่องเที่ยว
- 2) แบ่งตามวัตถุประสงค์ของการท่องเที่ยว

แบ่งตามลักษณะทรัพยากรการท่องเที่ยว แบ่งได้ 3 ประเภท

1.1) ทรัพยากรการท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติ หมายถึง สภาพทางกายภาพของธรรมชาติที่มีความสวยงาม หรือมีความน่าสนใจต่อการเดินทางไปชม ได้แก่ ภูเขา ป่าไม้ น้ำตก ลำธาร ชายทะเล ภูมิทัศน์ และสภาพภูมิศาสตร์อื่นๆ นอกจากนั้นยังรวมถึงบริเวณที่มนุษย์ได้เข้าไปปรับปรุง ตกแต่งเพิ่มเติมจากธรรมชาติด้วย เช่น อ่างเก็บน้ำ เขื่อน เป็นต้น

1.2) ทรัพยากรการท่องเที่ยวประเภทประวัติศาสตร์โบราณสถาน โบราณวัตถุ และศาสนา หมายถึง สิ่งต่างๆ ที่มนุษย์ได้สร้างสรรค์ขึ้น ตามวัตถุประสงค์และเพื่อประโยชน์ของมนุษย์เอง ซึ่งเป็นมรดกตกทอดมาตั้งแต่อดีตและยังคงปรากฏอยู่ในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งจนถึงปัจจุบัน แต่มีผลดึงดูดใจต่อการท่องเที่ยว เช่น พระราชวัง ศาสนสถาน ปราสาทหิน อนุสรณ์สถาน และอาคารหรือกลุ่มอาคารที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ด้านใดด้านหนึ่ง เป็นต้น

1.3) ทรัพยากรการท่องเที่ยวประเภทศิลปวัฒนธรรม ประเพณีและกิจกรรม หมายถึง รูปแบบการดำเนินชีวิตของผู้คนในกลุ่มสังคมและการประพฤติปฏิบัติที่ยึดถือและสืบทอดมาตลอดจนกิจกรรมต่างๆ ที่มีผลต่อการดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว ได้แก่ ตลาดน้ำ ชีวิตริมน้ำ เรือนแพ หมู่บ้านหรือชุมชนที่มีประวัติศาสตร์ยาวนาน เป็นต้น

แบ่งตามวัตถุประสงค์ของการท่องเที่ยว แบ่งได้ 7 ประเภท

2.1) การท่องเที่ยวเพื่อความสุขสนุกสนานและความบันเทิง

2.2) การท่องเที่ยวเพื่อพักผ่อน นักท่องเที่ยวจำพวกนี้จะใช้วันหยุดเพื่อการพักผ่อนโดยไม่ทำอะไรเลยเพื่อจัดความเมื่อยล้าทั้งหลายทั้งปวง ทั้งกายและจิตใจให้หมดสิ้นไป เพื่อพักผ่อนสมองและพร้อมที่จะกลับมาทำงานใหม่ หรือบางคนอาจจะไปพักผ่อนเนื่องจากอาการป่วยไข้ นักท่องเที่ยวประเภทนี้มักจะพัก ณ ที่ใดที่หนึ่งนานที่สุดเท่าที่จะทำได้ และมักจะเป็นสถานที่ที่ให้ความมั่นใจได้ว่าสงบจริงๆ

2.3) การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม นักท่องเที่ยวที่มีความหมายปรารถนาที่จะเรียนรู้ศิลปวิทยาการที่เกี่ยวกับวัฒนธรรมของชาติต่างๆ และเดินทางไปพื้นที่นั้นๆ เพื่อศึกษาวิถีชีวิต การแต่งกาย รูปแบบความเป็นอยู่ วัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่น เพื่อเข้าชมโบราณสถาน ศิลปกรรมที่เกี่ยวข้องกับข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์ เพื่อติดตามความเจริญทางวัตถุและเทคโนโลยีปัจจุบัน หรือเพื่อเรียนรู้วัฒนธรรมที่แตกต่างไปจากประเทศหรือท้องถิ่นของตนเอง

2.4) การท่องเที่ยวเพื่อการกีฬา แบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ การท่องเที่ยวเพื่อเข้าชมการแข่งขันกีฬาที่ตนสนใจหรือชื่นชอบ และการท่องเที่ยวเพื่อเล่นกีฬาหรือออกกำลังกาย (วรรณา วงษ์วานิช, พ.ศ. 2549)

2.5) การท่องเที่ยวเพื่อธุรกิจ

2.6) การท่องเที่ยวเพื่อประชุม-สัมมนา

2.7) การท่องเที่ยวเพื่อการศึกษา บุคคลที่เดินทางไปประเทศเพื่อทำการวิจัย ศึกษาต่อหรือเพื่อทำงาน และอยู่ในประเทศนั้นๆ เป็นเวลานานนับเดือนหรือปี การท่องเที่ยวประเภทนี้รวมถึงการท่องเที่ยวเพื่อการศึกษาภายในประเทศด้วย จัดว่าเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่ทำรายได้ให้แก่ประเทศอย่างหนึ่ง

2.3.2. ความสำคัญของการท่องเที่ยว

ปัจจุบันการท่องเที่ยวได้กลายมาเป็นอุตสาหกรรมหลักของประเทศ และมีความสำคัญหลายด้านไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ การเมืองของประเทศ และสังคมวัฒนธรรม นอกจากการท่องเที่ยวจะให้เกิดประโยชน์ภายในประเทศแล้ว ยังช่วยเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมประเพณีของประเทศให้ชาวโลกได้รู้จักมากขึ้น และอาจจะกล่าวได้ว่าการท่องเที่ยวจะเป็นสื่อกลางที่ก่อให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างคนในชาติและระหว่างประเทศในเวลาเดียวกัน เพื่อเป็นการถ่ายทอดความเข้าใจ จึงขอนำเสนอความสำคัญของการท่องเที่ยวโดยแยกความสำคัญเป็น 3 ด้านดังนี้

2.3.3 ความสำคัญด้านเศรษฐกิจ

การท่องเที่ยวเป็นแหล่งที่มาของรายได้เงินตราต่างประเทศ ในลักษณะของการขายบริการ และทรัพยากรการท่องเที่ยว ซึ่งนับเป็นรายได้ที่สำคัญของประเทศ ยิ่งประเทศใดมีทรัพยากรการท่องเที่ยวที่ดึงดูดใจนักท่องเที่ยวได้มาก ประเทศเหล่านั้นแต่ละปีจะมีรายได้หรือเงินตราต่างประเทศจากการท่องเที่ยวเป็นจำนวนมาก

รายได้จากการท่องเที่ยวที่ได้มาในรูปแบบของเงินตราต่างประเทศนั้น มีส่วนช่วยในการสร้างเสถียรภาพให้กับดุลการชำระของเงินของประเทศต่างๆ เป็นอย่างดี มีหลายประเทศที่ดุลการค้าเสียเปรียบกับประเทศอื่นรายได้จากการท่องเที่ยวดังกล่าวจึงมีส่วนช่วยในการเสริมสร้างเสถียรภาพให้กับดุลการชำระเงินของประเทศนั้นๆ เป็นจำนวนมากทำให้เกิดการเจริญเติบโตและขยายตัวของการลงทุน เช่น ธุรกิจโรงแรม ภัตตาคาร ร้านค้า การผลิตของที่ระลึก และธุรกิจที่เกี่ยวข้องอื่นๆ ขยายตัวออกไปอย่างรวดเร็วเพื่อให้สามารถตอบสนองความต้องการแก่นักท่องเที่ยวได้อย่างทั่วถึงการท่องเที่ยวก่อให้เกิดการสร้างงานและเป็นการกระจายรายได้สู่ท้องถิ่น ไม่ว่างงานที่เป็นลักษณะเฉพาะของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว เช่น มัคคุเทศก์ หรืองานการค้าทั่วไป เช่น สินค้าพื้นบ้าน สินค้ามีชื่อประจำท้องถิ่น อาหารการกิน เป็นต้น

2.3.4 ความสำคัญด้านการเมือง

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเป็นสื่อที่แสดงให้เห็นถึงสถานะทางการเมืองได้เป็นอย่างดี เช่น ถ้าสถานการณ์ภายในประเทศสงบเรียบร้อย ก็จะทำให้อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเจริญก้าวหน้าด้วย เช่น ในประเทศไทย เป็นต้น

อุตสาหกรรมท่องเที่ยวสามารถสร้างภาพพจน์ที่ดีให้แก่ชาวต่างประเทศ สร้างความเข้าใจอันดีต่อกันและประทับใจในคุณสมบัติและเอกลักษณ์ของประเทศที่มาเยือน ซึ่งจะนำไปสู่สัมพันธภาพทางการเมือง

การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือในการพัฒนาท้องถิ่นต่างๆ เช่น การส่งเสริมให้มีแหล่งท่องเที่ยวในบริเวณท้องถิ่นที่อยู่ห่างไกล ทำให้บริเวณนั้นๆ เกิดความเจริญได้รับการพัฒนาอย่างเหมาะสม

2.3.5 ความสำคัญด้านสังคมและวัฒนธรรม

การท่องเที่ยวช่วยสร้างความรู้ความเข้าใจอันดีระหว่างคนในท้องถิ่นหนึ่งกับอีกท้องถิ่นหนึ่งได้แลกเปลี่ยนความคิดและวัฒนธรรมซึ่งกันและกัน และสร้างความสามัคคีของคนในชาติได้อย่างดี

การท่องเที่ยวช่วยให้ประโยชน์ต่อการศึกษาทางด้านวัฒนธรรมทั้งในประเทศและต่างประเทศ ทำให้ผู้ศึกษาได้ทราบถึงความสำคัญทางวัฒนธรรมของชุมชนนั้น

ก่อให้เกิดความปลอดภัยและมั่นคงในสังคม ทั้งนี้เพราะเมืองท่องเที่ยวจะมีลักษณะเป็นเมืองเปิดมีความสะดวกปลอดภัยและเจริญ เพราะสิ่งเหล่านี้จะเป็นปัจจัยที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวและยังเป็นประโยชน์ให้กับประชาชนในท้องถิ่น

การท่องเที่ยวเป็นการกระจายรายได้และนำการพัฒนาไปสู่ท้องถิ่น เช่น การพัฒนาระบบสาธารณูปการและสาธารณะสุข ปรับปรุงภูมิประเทศให้สวยงามเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว ซึ่งคนในท้องถิ่นหรือเจ้าของพื้นที่ก็มักจะได้รับประโยชน์ดังกล่าวด้วยเช่นกัน

การท่องเที่ยวช่วยให้เกิดการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมและประเพณีอันดีงาม และช่วยเผยแพร่วัฒนธรรมอันดีงามต่อกัน ช่วยอนุรักษ์ขนบธรรมเนียมอันดีงามของถิ่นและช่วยกระตุ้นให้นำประเพณีและวัฒนธรรมประจำท้องถิ่นออกมาเผยแพร่เพื่อดึงดูดใจให้เกิดการท่องเที่ยวขึ้นในท้องถิ่นนั้น

การท่องเที่ยวช่วยสร้างความรู้สึภาคภูมิใจและหวงแหนในมรดกและศิลปวัฒนธรรมของตนตลอดจนช่วยอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมให้คงอยู่ตลอดไป

จากที่กล่าวมาทั้งหมดเป็นการแสดงถึงความสำคัญของการท่องเที่ยวที่มีต่อเศรษฐกิจ การเมือง สังคม วัฒนธรรม ซึ่งจะนำประโยชน์มาสู่ประเทศชาติอีกมากและในอนาคตการท่องเที่ยวก็จะเจริญเติบโตมากขึ้นอีกเนื่องจากประเทศไทยมีทรัพยากรการท่องเที่ยวที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวมากมายจริงอยู่แม้การท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมแบบไม่มีขีดจำกัด (Limitless Industry) แต่ถ้าใช้ทรัพยากรท่องเที่ยวอย่างไม่เห็นคุณค่าและความสำคัญก็จะทำให้แหล่งท่องเที่ยวสูญเสียความสำคัญดังกล่าวและก็จะไม่เกิดการท่องเที่ยวอีกต่อไป

2.3.6 ปัจจัยที่มีผลต่อการท่องเที่ยว

ปัจจัยภายใน

สิ่งดึงดูด(Attraction)ประเทศไทยนับได้ว่าเป็นประเทศหนึ่งที่มีสิ่งดึงดูดใจต่อการท่องเที่ยวเป็นอย่างมาก ซึ่งหมายถึงสถานที่ท่องเที่ยว กิจกรรม และวัฒนธรรมประเพณีที่สะท้อนให้เห็นถึงอารยธรรมท้องถิ่นที่มีลักษณะเด่นอาจแยกตามประเภททรัพยากรท่องเที่ยวได้ 3 ประเภทคือ

1) สิ่งดึงดูดใจประเภทธรรมชาติ (Natural Attractions) เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีความสวยงามซึ่งเกิดขึ้นตามธรรมชาติที่มีความสวยงามหรือความน่าสนใจต่อการเดินทางไปเที่ยวชม ได้แก่ ภูเขา ป่าไม้ หาดทราย-ชายทะเล เกาะแก่งภูมิทัศน์ และสภาพภูมิศาสตร์อื่นๆ นอกจากนั้นยังรวมบริเวณที่มนุษย์เราเข้าไปปรับปรุง ตกแต่ง เพิ่มเติมในบางส่วนเสริมให้กับความสวยงามของธรรมชาติเด่นชัดยิ่งขึ้น เช่น อ่างเก็บน้ำ เขื่อนและสถานที่ตากอากาศต่างๆ

2) สิ่งดึงดูดใจประเภทประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรม(Cultural Attractions) โบราณสถาน โบราณวัตถุ เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ ได้แก่ ปราสาทหิน

อุทยานประวัติศาสตร์พิพิธภัณฑสถาน ศาสนสถาน ประเพณี วิถีชีวิตชาวบ้าน หมู่บ้านชาวเขา ชีวิตริมน้ำ เป็นต้น นอกจากนี้ความเป็นมิตรของชาวบ้านก็เป็นหนึ่งในสิ่งดึงดูดใจทางวัฒนธรรมด้วย

3) สิ่งดึงดูดใจประเภทพิเศษ (Special Type of Attractions) ได้แก่สิ่งดึงดูดใจประเภทความสนุกสนานและความบันเทิง เช่น สวนสนุกดิสนีย์แลนด์ โอเชียนปาร์ค การจับจ่ายสินค้า (Shopping) รวมไปถึงการพนันเสี่ยงโชคด้วย เช่น สถานเสี่ยงโชคที่ลาสเวกัส หรือที่เกาะมาเก๊า เป็นต้น

นอกจากนี้ ยังสามารถพิจารณาถึงสิ่งดึงดูดใจด้านอื่นๆเพิ่มเติมอีกด้วย (Other Attraction Considerations) ได้แก่ ศาสนาการจาริกแสวงบุญ (religious) , ชาติพันธุ์ (ethnic) การเยี่ยมญาติบรรพบุรุษ, หรือการค้นหามรดกทางวัฒนธรรมเก่าๆที่เคยสร้างความประทับใจ (nostalgic) (Edward Inskeep, พ.ศ. 1991)

ก. ความปลอดภัย ในการตัดสินใจเลือกจุดหมายการเดินทางท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวจะคำนึงถึงความปลอดภัยต่อชีวิตและทรัพย์สินเป็นประการสำคัญ มาตรการรักษาความปลอดภัยจึงต้องมีประสิทธิภาพและทั่วถึงทุกแหล่งท่องเที่ยว

ข. การเข้าถึงได้ หมายถึงการมีเส้นทางคมนาคมขนส่งนักท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวได้สะดวกและมีหลายรูปแบบ คือ ทางบก ทางน้ำ ทางอากาศ ถ้าแหล่งท่องเที่ยวใดสามารถเข้าถึงได้ทั้งสามทาง แหล่งท่องเที่ยวนั้นจะได้รับความนิยมและได้รับการพัฒนาสูง

ค. สิ่งอำนวยความสะดวก เป็นสถานที่หรือบริการที่ส่วนใหญ่เอกชนจะเป็นผู้จัดสร้างและจัดหาไว้สำหรับบริการนักท่องเที่ยว ในรูปแบบของการประกอบการทางธุรกิจ แต่รัฐก็ต้องให้ความช่วยเหลือในบางส่วนด้วยได้แก่ พิธีการเข้าเมืองและการบริการข้อมูลข่าวสาร ที่พัก ร้านอาหาร และการบริการนำเที่ยว เป็นต้น

ง. การโฆษณาเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ เป็น ปัจจัยสำคัญต่อการขยายตัวของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเป็นกรรมวิธีที่จะทำให้แหล่งท่องเที่ยวเป็นที่รู้จักและสนใจของนักท่องเที่ยวทั้งจากภายนอกและภายในประเทศ

ภาพลักษณ์ของประเทศ เป็นอีกหัวข้อหนึ่งที่เป็นตัวกำหนดนักท่องเที่ยว หากมีภาพลักษณ์ว่าเป็นดินแดนแห่งเพศพาณิย์ นักท่องเที่ยวที่สนใจก็จะเป็นกลุ่มชายรักสนุก (Sex tour) หรือ ถ้าหากประเทศนั้นมีภาพลักษณ์ทางด้านศิลปวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ กลุ่มนักท่องเที่ยว ก็จะเป็นกลุ่มนักศึกษา และผู้ที่สนใจทางด้านวัฒนธรรม เป็นต้น

ปัจจัยภายนอก

สภาวะเศรษฐกิจและการเมือง มีส่วนสำคัญในการกำหนดกระแสการเดินทางของนักท่องเที่ยว สภาวะเศรษฐกิจที่ตกต่ำจะทำให้การเดินทางท่องเที่ยวอ่อนตัวลง โดยเฉพาะการเดินทาง

ท่องเที่ยวระยะไกล เช่นเดียวกับความเคลื่อนไหวทางการเมืองในบางกรณีอาจจะก่อให้เกิดความรู้สึกไม่มั่นคง เป็นผลให้การเดินทางและการท่องเที่ยวชะลอตัวลงในระยเวลานั้นๆ เช่น เมื่อเกิดสงครามติมอร์ ในประเทศอินโดนีเซีย(ในปี ค.ศ.2000)การท่องเที่ยวในเกาะบาหลีก็ได้รับความนิยมลดลงจนแทบจะไม่เหลือนักท่องเที่ยว เป็นต้น การฟื้นตัวทางเศรษฐกิจและสภาพมั่นคงทางการเมืองจะเป็นตัวกระตุ้นกระแสการเดินทางให้ขยายตัวกว้างขึ้น

ก. วัฒนธรรมกับการท่องเที่ยว

วิถีชีวิตของผู้คนแต่ละประเทศย่อมแตกต่างกัน เพราะคนแต่ละชนชาติ แต่ละท้องถิ่น ย่อมสร้างวัฒนธรรมอันเป็นวิถีชีวิตและทางปฏิบัติที่เหมาะสมของตนเอง จึงกล่าวได้ว่าวัฒนธรรมจึงเป็นเอกลักษณ์ที่ชัดเจนที่สุดของประชากรตามชาติพันธุ์ต่างๆ

ตามธรรมชาติของมนุษย์มักจะสนใจและความอยากรู้อยากเห็นในสิ่งที่แปลกใหม่จากของตนเอง “ความแตกต่างทางวัฒนธรรม” จึงเป็นทางเลือกอีกทางหนึ่งของธุรกิจการท่องเที่ยวที่ให้ประโยชน์ทั้งทางด้านการศึกษาและประสบการณ์ชีวิต นอกเหนือไปจากการท่องเที่ยวเพื่อความสนุกสนานเพียงอย่างเดียว ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่า วัฒนธรรมเป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวอย่างหนึ่ง นอกเหนือไปจากการเป็นวิถีชีวิตหรือแนวทางประพฤติปฏิบัติที่คนในสังคมได้กระทำสืบเนื่องกันมา บางประเทศสามารถเผยแพร่วัฒนธรรมของตนเองให้เป็นที่รู้จักแพร่หลายทั่วโลกและนารายได้เข้าสู่ประเทศเป็นอย่างมากมาย เช่นประเทศเยอรมัน มีเทศกาลเบียร์เป็นประจำทุกปี นักท่องเที่ยวจำนวนมากก็มาร่วมงาน จนทำให้คนทั่วไปรู้จักประเทศเยอรมันในฐานะประเทศผู้ผลิตเบียร์ ในประเทศบราซิลก็มีงานฉลองอันเนื่องมาจากศาสนาประจำปีเช่นกัน คืองานเทศกาลคานีวัลก็มีนักท่องเที่ยวเข้าร่วมงานมากมายจากทั่วโลกเช่นกัน หรือในประเทศไทยก็มีเทศกาลสงกรานต์ ที่ได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยวไม่แพ้ชาติอื่นๆ ตัวอย่างเหล่านี้แสดงให้เห็นชัดว่า ประเทศหรือท้องถิ่นสามารถนำเอาวัฒนธรรมมาแปลความหมายเป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวได้ และนับวันจะมีความสำคัญมากขึ้น เพราะมนุษย์เป็นผู้ที่ชอบเรียนรู้ ชอบเห็นสิ่งใหม่ๆ อยู่เสมอ ดังนั้นการเอาทรัพยากรวัฒนธรรมมาแปลความหมายเป็นทรัพยากรทางการท่องเที่ยวจึงเป็นสิ่งที่ดึงดูดใจนักท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี

นอกเหนือจากเหตุผลทางด้านเศรษฐกิจซึ่งสามารถทำรายได้ให้กับพื้นที่ ได้อย่างมากมาย ทั้งรายได้หลักและรายได้แฝงซึ่งเป็นการกระจายรายได้สู่ท้องถิ่นแล้วประการสำคัญที่การท่องเที่ยวและวัฒนธรรมมีบทบาทอย่างมากก็คือ การเผยแพร่ให้นักท่องเที่ยวได้รู้จักและเข้าใจวัฒนธรรม ประเพณีท้องถิ่นนั้นๆ มากขึ้นและในทางกลับกันก็จะทำให้คนในท้องถิ่นมีความภูมิใจในวัฒนธรรม วิถีชีวิตของตนเอง และทำการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่นให้คงอยู่ต่อไป

อย่างไรก็ตามการนำเอาทรัพยากรทางวัฒนธรรมมาแปลความหมายเป็นทรัพยากรทางการท่องเที่ยวไม่ได้มีแต่ผลกระทบด้านบวกเสมอไป ผลเสียหรือด้านผลกระทบด้านลบก็มีโอกาส

เกิดขึ้นได้เช่นกัน หากว่าการใช้ทรัพยากรกระทำอย่างไม่ถูกต้องหรือไม่มีแผนงานที่ดีพอ ถึงแม้ว่าทรัพยากรทางวัฒนธรรมจะไม่สูญสลายไปอย่างรวดเร็วและเห็นผลได้ชัดเจนเท่าทรัพยากรธรรมชาติ และการใช้ทรัพยากรทางวัฒนธรรมอย่างไม่มีขีดจำกัดและขาดการควบคุมก็จะทำให้ทรัพยากรทางวัฒนธรรมนั้นสูญสลายไปได้เช่นกัน ดังนั้นการนำเอาทรัพยากรทางวัฒนธรรมมาใช้ประโยชน์ทางการท่องเที่ยว จึงจะต้องดำเนินการอย่างเหมาะสม และคำนึงถึงผลกระทบทางด้านบวก และโดยเฉพาะอย่างยิ่งทางด้านลบที่อาจจะเกิดขึ้นกับพื้นที่ เพื่อเป็นการอนุรักษ์ทางวัฒนธรรม และเป็นการป้องกันหรือลดความเสี่ยงในการสูญเสียทางวัฒนธรรม ก่อนที่จะทำการพัฒนาเพื่อการท่องเที่ยว

ข. ผลกระทบทางสังคมวัฒนธรรมที่เกิดจากท่องเที่ยว

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ทำให้เราทราบถึงความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรม กับการท่องเที่ยวถึงแม้การท่องเที่ยวจะสามารถทำรายได้อย่างมากมหาศาล แต่การท่องเที่ยวมิได้ส่งผลด้านบวกเสมอไปโดยเฉพาะทางด้านสังคม วัฒนธรรม ประเทศที่ยากจนสามารถนำทุกอย่างออกมาขายได้ ไม่ว่าจะเป็น วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อมวิถีชีวิตของผู้คน สินค้าของที่ระลึก รวมไปถึงผู้หญิงและเด็ก รวมถึงการสร้างภาพฉากแห่งชีวิต ซึ่งในปัจจุบันไม่หลงเหลือความเป็นจริง (Authenticity) อีกแล้ว เพียงเพราะต้องการรายได้จากการท่องเที่ยว

ในช่วงเวลาที่ผ่านมา มีผู้ให้ความสนใจศึกษาผลกระทบทางด้านลบที่มีต่อวัฒนธรรมมากขึ้น Robert McNulty (1985) กล่าวในส่วนหนึ่งของบทความ Cultural Tourism : New opportunities of Wedding Conservation Economic Development มีข้อความโดยรวม คนที่อยู่ในประเทศท่องเที่ยว เริ่มสังเกตเห็นผลเสียของการพัฒนาท่องเที่ยวในประเทศของตน ผลเสียเหล่านั้นได้แก่ การเสื่อมสลายของวัฒนธรรม หรือการที่ทรัพยากรที่มีค่า สาธารณูปโภคและสาธารณูปการต่างๆ ถูกจับจองโดยชาวต่างชาติ คนในท้องถิ่นที่ความคิดเห็นว่าความเจริญทางเศรษฐกิจและการจ้างงานก็ไม่คุ้มกับสิ่งที่เสียไป

ดังนั้น ในการทบทวนวรรณกรรม จึงเป็นการรวบรวมผลกระทบที่เกิดจากการท่องเที่ยว ทำการรวบรวมเฉพาะผลกระทบทางด้านลบ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผลเสียทางด้านสังคม วัฒนธรรม เพื่อจะได้นำผลเสียที่รวบรวมได้นั้น มาเป็นหัวข้อศึกษาหรือสิ่งที่ต้องคำนึงถึงในการอนุรักษ์ที่จะต้องทำการอนุรักษ์เพื่อการท่องเที่ยวในหัวข้อใดบ้าง

ค. ผลกระทบทางกายภาพที่เกิดจากการท่องเที่ยว

นอกจากการท่องเที่ยวจะมีผลกระทบต่อ สังคม-วัฒนธรรมดังกล่าวไปแล้วในตอนต้น กายภาพก็เป็นปัจจัยสำคัญอีกปัจจัยหนึ่งที่สำคัญอีกปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลการท่องเที่ยวเช่นกัน ไม่ว่าจะเป็นในแง่ของการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงกายภาพหรือทรัพยากรที่มีอยู่เดิมเพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยว หรือจะเป็นการสร้างกายภาพขึ้นใหม่ เพื่อเป็นสิ่งที่ดึงดูดใจนักท่องเที่ยว ซึ่งการท่องเที่ยวและกายภาพนั้น

ส่งผลกระทบซึ่งกันและกันทั้งในระดับที่กินพื้นที่กว้างเช่น เมืองหรือย่าน จนถึงกายภาพระดับแคบ เช่น ตัวอาคาร

1) กายภาพระดับเมือง

กายภาพของเมืองจะเป็นไปตามภาพลักษณ์ของเมือง(Image of City) ซึ่งจะทำให้เมืองแต่ละเมืองจึงเกิดความแตกต่าง เป็นเอกลักษณ์ หรือมีลักษณะเฉพาะของเมืองนั้นๆ ซึ่งสิ่งเหล่านี้ถือเป็นสิ่งดึงดูดใจให้ผู้คนทั่วไปเกิดความสนใจที่อยากจะไปพบเห็นด้วยตนเอง เมื่อมีผู้สนใจมากขึ้น เมืองหรือย่านดังกล่าวจึงถูกพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว เป็นการนำกายภาพของเมืองหรือทรัพยากรที่มีอยู่แล้ว เข้ามาเชื่อมโยงกับการท่องเที่ยว ซึ่งเป็นการท่องเที่ยวที่อาศัยการภาพของเมืองเป็นสิ่งที่ดึงดูดใจ จนประสบผลสำเร็จทั้งในด้านการท่องเที่ยว และการอนุรักษ์

เนื่องจากเมืองที่ยกตัวอย่างมานั้นเป็นเมืองที่ประวัติศาสตร์ทั้งสิ้น สิ่งสำคัญที่ทำให้เมืองดังกล่าวประสบความสำเร็จในการอนุรักษ์และการท่องเที่ยว น่าจะเป็นการเคารพประวัติศาสตร์ของเมือง นำเอาประวัติศาสตร์ความสำคัญของเมืองมาแปลความหมาย(Interpretation) ให้ได้อย่างถูกต้องเหมาะสม อนุญาตให้มีการเปลี่ยนแปลงการกายภาพน้อยที่สุดเพื่อป้องกันการสูญเสียรูปแบบเมือง และเป็นหนทางหนึ่งเพื่อป้องกันการสูญเสียความเป็นของแท้ดั้งเดิม(Authenticity) ส่วนในกรณีที่เมืองหรือย่านนั้นๆ ไม่ใช่บริเวณที่เคยมีประวัติศาสตร์ความสำคัญ ก็สามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวได้เช่นกัน โดยจะต้องดำเนินการให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมในปัจจุบันผสมผสานกับรูปแบบการท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับพื้นที่นั้นๆ เช่น โอเชียนปาร์ค ในเกาะฮ่องกง ที่สามารถนำเอาความเหมาะสมของที่ตั้งริมทะเลและทรัพยากรทางทะเลมาเป็นสิ่งที่ดึงดูดใจในการท่องเที่ยวจนประสบความสำเร็จได้ เป็นต้น

2) กายภาพระดับอาคาร-สถาปัตยกรรม

การท่องเที่ยวและสถาปัตยกรรมนั้นมีความสัมพันธ์และเป็นสิ่งที่ช่วยส่งเสริมซึ่งกันและกันสถาปัตยกรรมที่มีคุณค่า อาคารสำคัญทางประวัติศาสตร์ หรืออาคารที่สวยงามหากดูได้ยากถือเป็นสิ่งดึงดูดใจและทำให้เกิดการท่องเที่ยว เช่น หัซมาฮาล ในประเทศอินเดีย โบสถ์นอทส์เตอร์ดาม ประเทศฝรั่งเศส หรือ พระราชวังวิมานเมฆ ในประเทศไทย รวมถึงสิ่งก่อสร้างประเภทกลุ่มอาคารพื้นที่เช่น หมู่บ้าน Ouchi-Jukuในประเทศญี่ปุ่น เป็นต้น สถานที่ดังกล่าวล้วนแล้วแต่เป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่มีสิ่งดึงดูดใจมาจากตัวสถาปัตยกรรมทั้งสิ้นและทำรายได้ให้กับเจ้าของพื้นที่ได้อย่างมากมายในแต่ละปี ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าสถาปัตยกรรมเป็นปัจจัยหนึ่งที่สามารถอำนวยความสะดวกให้แก่การท่องเที่ยวได้โดยตรง

ในทางกลับกัน การท่องเที่ยวก็เป็นปัจจัยหนึ่งที่เกิดอาคาร เช่นกันเนื่องจากสถานที่ท่องเที่ยวบางประเภทนั้นอยู่ห่างไกลจากตัวเมืองและขาดสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น การ

ท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติ ภูเขา ทะเล เป็นต้น จึงจำเป็นต้องมีการสร้างอาคารเพื่อรองรับการท่องเที่ยว ไม่ว่าจะเป็น ที่พัก โรงแรม ร้านอาหารสาธารณูปโภคต่างๆ หรือแม้แต่แหล่งท่องเที่ยวที่อยู่ในใจกลางเมือง(Urban Tourism) บางแห่งก็อาจจำเป็นต้องมีสิ่งก่อสร้างใหม่เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวที่มีจำนวนเพิ่มขึ้นเช่นกัน ไม่ว่าจะเป็น ศูนย์ประชาสัมพันธ์นักท่องเที่ยว(Tourist Information) ร้านอาหาร หรือแม้แต่ห้องน้ำสาธารณะ เป็นต้น

จะเห็นได้ว่าการท่องเที่ยวและสถาปัตยกรรมนั้นมีความสัมพันธ์กัน แต่การที่จะมีสิ่งก่อสร้างใหม่ในสถานที่ท่องเที่ยว นั้น จะต้องดำเนินการโดยก่อให้เกิดผลกระทบทางสภาวะแวดล้อมให้น้อยที่สุด กลมกลืนกับสภาวะแวดล้อมรวมถึงตัวอาคารข้างเคียงที่มีอยู่เดิมให้มากที่สุด และไม่สร้างสิ่งก่อสร้างใหม่ในสถานที่ท่องเที่ยวโดยไม่จำเป็นเนื่องจากสิ่งก่อสร้างใหม่นั้นอาจจะส่งผลให้แหล่งท่องเที่ยวสูญเสียคุณค่าเดิมไป แต่ถ้าหากจำเป็นจะต้องมีสิ่งก่อสร้างเกิดขึ้นในแหล่งท่องเที่ยวให้ดำเนินการตามหลักของ Edward Inskip. ที่กล่าวถึงข้อกำหนดในการสร้างสถาปัตยกรรมใหม่ในแหล่งท่องเที่ยวไว้ 4 ประการ ดังนี้

- 1) สถาปัตยกรรมที่เกิดขึ้นให้จะต้องคำนึงถึงรูปแบบท้องถิ่น
- 2) รูปทรงหลังคาหรือสิ่งปกคลุม ควรจะมีรูปทรง-ลักษณะคล้ายคลึง และมีความสูงที่ใกล้เคียงกับอาคารโดยรอบ
- 3) ควรใช้วัสดุท้องถิ่น นอกจากเพื่อความกลมกลืนทางสถาปัตยกรรมแล้ว ยังสามารถลดค่าใช้จ่ายในการก่อสร้างและยังเป็นการเพิ่มรายได้ให้กับท้องถิ่นในขณะเดียวกัน
- 4) สิ่งก่อสร้างใหม่จะต้องมีความสัมพันธ์กลมกลืนกับสภาพแวดล้อมและภูมิอากาศ ทั้งทางด้านรูปแบบและประโยชน์ใช้สอย

ในขณะเดียวกันสถาปัตยกรรมที่มีคุณค่า อาคารสำคัญทางประวัติศาสตร์นั้น ก็จะต้องมีการดูแล ซ่อมแซมบูรณะ หรือมีมาตรการทางการอนุรักษ์อย่างใดอย่างหนึ่ง เพื่อให้อาคารดังกล่าวยังคงคุณค่าอยู่ เป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ให้คนรุ่นหลังได้ศึกษาเรียนรู้ และเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญต่อไป

2.3.7 ทฤษฎีเมืองการเติบโตอย่างชาญฉลาด

แนวความคิดในการสร้างยุทธศาสตร์เมือง (Smart Growth)

การเติบโตอย่างชาญฉลาด (Smart Growth) มีแนวทางอย่างเด่นชัดในการวางแผนและออกแบบเมืองเพื่อสร้างกายภาพเป็นเครื่องกระตุ้นและจงใจให้เกิดกิจกรรมการใช้ประโยชน์ที่ดินอย่างประหยัดมีประสิทธิภาพเหมาะสมกับทรัพยากรที่มีอยู่ก่อให้เกิดความยั่งยืนทั้งในระดับภาคเมืองและ

ชุมชนทั้งนี้ด้วยการดำเนินการตามเกณฑ์หลัก (Core Principles) ที่ยกร่างโดยสมาคมการวางแผนอเมริกัน (The American Planning Association-APA) ซึ่งทุกเมืองในโลก

สามารถนำไปประยุกต์ใช้เป็นแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาเมืองแผนการปรับปรุงฟื้นฟูเมือง และแผนปฏิบัติการระดับต่างๆได้เป้าหมายของเกณฑ์หลักการเติบโตอย่างชาญฉลาดมุ่งไปยังการปรับปรุงฟื้นฟูโครงสร้างทางกายภาพให้สนับสนุนการใช้ประโยชน์ที่ดินที่ผสมผสานการส่งเสริมให้ประชาชนทุกระดับรายได้มีโอกาสในการมีที่อยู่อาศัยสามารถเข้าถึงแหล่งงานที่เหมาะสมกับศักยภาพตามความสามารถและเข้าถึงแหล่งนันทนาการที่มีคุณภาพทั้งนี้ด้วยการใช้ผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจเป็นเครื่องจูงใจให้เกิดปรับปรุงฟื้นฟูมากกว่าการบังคับใช้ด้วยระเบียบข้อกำหนดการเติบโตอย่างชาญฉลาดได้สนับสนุนให้เกิดทางเลือกและโอกาสในการส่งเสริมประสิทธิภาพและความยั่งยืนของการพัฒนาที่ดิน

การส่งเสริมความร่วมมือในการพัฒนาพื้นที่ซึ่งรัฐได้ลงทุนโครงสร้างพื้นฐานไว้แล้วซึ่งการพัฒนาดังกล่าวดังกล่าวจะต้องไม่รื้อถอนพื้นที่การเกษตรที่โล่งระบบทางธรรมชาติและวิถีชีวิตชนบทนอกจากนี้การเติบโตอย่างชาญฉลาดยังสนับสนุนให้ประชาชนใช้แนวทางการอยู่อาศัยการทำงานและการนันทนาการตามศักยภาพของเศรษฐกิจที่แท้จริงมีความอิสระและความพร้อมสำหรับการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่จะมีขึ้นในอนาคต

2.3.7.1 เกณฑ์หลักการเติบโตอย่างชาญฉลาด

- นโยบายการฟื้นฟูทางกายภาพ

กายภาพเมืองที่ต้องวางแผนและออกแบบฟื้นฟูได้แก่การใช้ประโยชน์ที่ดินการส่งเสริมความหนาแน่นการฟื้นฟูที่อยู่อาศัยการฟื้นฟูระบบการสัญจรและการคมนาคมขนส่งรายละเอียดประกอบด้วย

- ประสิทธิภาพการใช้ประโยชน์ที่ดินและโครงสร้างพื้นฐาน

ส่งเสริมการใช้ที่ดินแบบผสมผสานในระดับอาคารบล็อกที่ดินและย่านสามารถประเมินประสิทธิภาพการใช้พื้นที่ด้วยดัชนีหรือตัวชี้วัดทางเศรษฐกิจส่งเสริมการพัฒนาให้เกิดความหนาแน่นด้วยอาคารแนวตั้งในพื้นที่ที่มีการลงทุนสาธารณูปโภคและโครงสร้างพื้นฐานไว้แล้วเพื่อประหยัดและความคุ้มค่าในการใช้ที่ดิน

- ผสมผสานการใช้ประโยชน์ที่ดินและทางเลือกที่อยู่อาศัย

กระตุ้นกิจกรรมการใช้ประโยชน์ที่ดินให้ผสมผสานสนับสนุนและส่งเสริมให้แต่ละกิจกรรมมีความสัมพันธ์ในเชิงเศรษฐกิจซึ่งกันและกันเช่นการผสมผสานกิจกรรมพาณิชยกรรมการพักอาศัยสังคมวัฒนธรรมและนันทนาการรวมทั้งสร้างทางเลือกที่อยู่อาศัยและ

อาคารพักอาศัย เช่น อาคารชุด เซอร์วิสอพาร์ทเมนต์หรืออาคารพักอาศัย หลายระดับราคา เป็นต้น

- สร้างศูนย์กลางชุมชนและย่านที่ผสมผสานมุ่งเน้นการออกแบบตาม Human scale

วางผังและออกแบบกายภาพศูนย์ชุมชนและย่านให้ผสมผสานทุกกิจกรรมทางเศรษฐกิจมีความกระชับกำหนดมาตรการลดการกระจายของที่พักอาศัยและกิจกรรมทางเศรษฐกิจไปยังพื้นที่การเกษตรและพื้นที่ธรรมชาติกายภาพที่ออกแบบต้องมีขนาดเหมาะสมตามลักษณะการใช้งานจริงนอกจากนั้นชุมชนยังต้องมีแนวขอบหรือมีขอบเขตพื้นที่อนุญาตให้พัฒนาอย่างชัดเจน

- สร้างทางเลือกการคมนาคมขนส่งที่มีความหลากหลาย

วางผังและออกแบบโครงข่ายคมนาคมขนส่งและระบบการสัญจรให้มีความสัมพันธ์และเชื่อมต่อกันทางกายภาพระบบมีความหลากหลายประชาชนมีทางเลือกการเดินทางโดยใช้กิจกรรมทางกาย (Physical Activities) เช่นทางเดินทางจักรยานและระบบการขนส่งมวลชนรวมทั้งการขนส่งสีเขียวเป็นทางเลือกในการสัญจรระบบโครงข่ายที่สร้างขึ้นต้องมีความสมดุลกับขนาดย่านหรือชุมชนหรือลักษณะการเดินทางหรือตามความจำเป็นในการเดินทางหรือความจำเป็นทางเศรษฐกิจจริง

- ชุมชนและเมืองที่พึ่งปรารถนา

ในการวางผังและออกแบบเมืองให้น่าอยู่และยั่งยืนการเติบโตอย่างชาญฉลาดได้กำหนดให้สงวนรักษาพื้นที่การเกษตร (Agriculture Land) สร้างแนวขอบสีเขียวรอบเขตชุมชนสร้างพื้นที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่าปรับปรุงพื้นที่ฟูและออกแบบเส้นทางสีเขียว (Greenway) ที่โล่ง (Open Space) ให้เป็นพื้นที่ถาวรและสงวนรักษาให้มีความอุดมสมบูรณ์อยู่ตลอดเวลา

- นโยบายการฟื้นฟูและกระตุ้นทางเศรษฐกิจ

การเติบโตอย่างชาญฉลาดใช้ผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจเป็นเครื่องกระตุ้นให้เกิดความเห็นร่วมจากประชาชนในการปรับปรุงฟื้นฟูเมืองและใช้ดัชนีทางเศรษฐกิจเป็นตัวชี้วัดความสำเร็จจากการพัฒนาดังนั้นทุกโครงการที่ดำเนินการจะต้องคำนึงผลตอบแทนทางเศรษฐกิจทางใดทางหนึ่งที่ประชาชนสามารถมองเห็นและรับรู้ได้นโยบายการฟื้นฟูและกระตุ้นทางเศรษฐกิจประกอบด้วย

- สร้างและส่งเสริมมูลค่าทางเศรษฐกิจ

สร้างนวัตกรรมทางผังเมืองให้เกิดความสดใสทางเศรษฐกิจการสร้างงานการจ้างงาน และการสร้างมูลค่าทรัพย์สินนวัตกรรมผังเมืองที่มักนำมาใช้ได้แก่การส่งเสริมความหนาแน่น ในย่านเศรษฐกิจใจกลางเมืองและการผสมผสานที่พักอาศัยหลายระดับราคาในย่านพาณิชยกรรม การสร้างและพัฒนาพื้นที่รอบสถานีขนส่งมวลชน (Transit Oriented Development) การปรับปรุงฟื้นฟูกายภาพถนนให้เป็นแบบสมบูรณ์ (Complete Streets) เป็นต้น

- ส่งเสริมความมีชีวิตชีวาใจกลางชุมชน

การวางผังและออกแบบกายภาพใจกลางย่านพาณิชยกรรมผสมผสานที่พักอาศัยให้เกิดความคึกคักทางเศรษฐกิจด้วยการสร้างกายภาพทางเดินขนาดใหญ่ (Pedestrian Mall) และพลาซ่าด้านหน้าอาคารสำคัญเช่นอาคารสำคัญทางประวัติศาสตร์ศูนย์การค้าร้านค้าปลีก ฯลฯ พร้อมด้วยการส่งเสริมกิจกรรมเศรษฐกิจและวัฒนธรรมเช่นกิจกรรมการจำหน่ายอาหารท้องถิ่น (Local Food) เทศกาลสินค้าเกษตรหรือเทศกาลประเพณีต่างๆที่จัดขึ้นต่อเนื่อง ตลอดทั้งปี

- สร้างความสดใสให้เกิดขึ้นกับเมืองเล็กและพื้นที่ชนบท

สร้างเอกลักษณ์เฉพาะทางเศรษฐกิจวัฒนธรรมที่โดดเด่นให้แก่เมืองขนาดเล็กและชนบท ด้วยการวางผังและออกแบบกายภาพ สนับสนุนกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ให้มีความโดดเด่น สร้างกายภาพให้มีความแตกต่างจากพื้นที่อื่นๆ โดยการเสริมศักยภาพฐานทรัพยากรที่ท้องถิ่นมีอยู่ให้เป็นอัตลักษณ์ที่มีความเด่นชัด

- สนับสนุนการลงทุนในเขตเมืองการพัฒนาที่กระชับและการอนุรักษ์ที่ดิน

ท้องถิ่นหน่วยงานส่วนภูมิภาคและหน่วยงานจากส่วนกลางควรกำหนดแผนงาน โครงการให้สนับสนุนการลงทุนในเขตเมืองหรือภายในพื้นที่เมืองหยุดหรือลดการลงทุนในพื้นที่พัฒนาใหม่ซึ่งไม่มีความต่อเนื่องกับเนื้อเมืองเดิมสนับสนุนการพัฒนาที่กระชับทั้งกายภาพและกิจกรรมทางเศรษฐกิจซึ่งสอดคล้องกับการอนุรักษ์ที่ดินซึ่งมีความอุดมสมบูรณ์

- นโยบายการอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากร

ทรัพยากรที่เมืองต้องวางผังและออกแบบฟื้นฟูได้แก่ทรัพยากรธรรมชาติและทรัพยากรทางวัฒนธรรมทั้งนี้ทรัพยากรทั้งสองอาจจะอยู่ในสภาพที่ต้องสงวนรักษาปรับปรุง หรือฟื้นฟูสภาพซึ่งเมืองต้องคัดสรรเครื่องมือและกลยุทธ์ที่เหมาะสมกับสภาพปัญหา นโยบายการอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรมีดังนี้

- อนุรักษ์และพัฒนาสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติและทรัพยากรทางวัฒนธรรม

การเติบโตอย่างชาญฉลาดได้กำหนดความสำคัญในการวางผังปกป้องพื้นที่ธรรมชาติ เช่นพื้นที่ป่าเขาดันน้ำลำธารทางน้ำพุ่มป่าชายเลนและแหล่งน้ำตามธรรมชาติพื้นที่ควรค่าแก่

การอนุรักษ์พื้นที่ซึ่งตามตามธรรมชาติและพื้นที่ทางวัฒนธรรมหรือประวัติศาสตร์ที่อาจได้รับผลกระทบจากการแผ่ขยายของชุมชนและกิจกรรมทางเศรษฐกิจ

- สงวนรักษาและส่งเสริมความสำคัญพื้นที่

การวางแผนปรับปรุงฟื้นฟูใจกลางชุมชนที่ตั้งของอาคารสำคัญทางประวัติศาสตร์ สถาปัตยกรรมหรือที่ตั้งของสถานที่ที่มีความสำคัญกับประวัติความเป็นมาของชุมชนวงเวียนทางแยกถนนหน้าอาคารขนาดใหญ่หรืออาคารพื้นถิ่นพื้นที่สาธารณะพื้นที่สีเขียวและพื้นที่แสดงเอกลักษณ์ชุมชนถือเป็นความสำคัญอันดับแรกที่เมืองต้องวางแผนสงวนรักษาเพื่อมอบให้เป็นทรัพยากรของชุมชน

- มุมมองระดับภาคในการยกระดับทางเศรษฐกิจและนิเวศ

ใช้มุมมองระดับภาคที่คำนึงถึงความสัมพันธ์ของโครงสร้างพื้นฐานทางธรรมชาติและสภาพแวดล้อมเป็นปัจจัยในการวางแผนยกระดับกายภาพและเศรษฐกิจเมืองความมั่นคงด้านอาหารและความยั่งยืนของระบบนิเวศ

- นโยบายการมีส่วนร่วมและการบริหารจัดการ

ทุกแผนการพัฒนายจะสำเร็จได้หรือไม่ขึ้นอยู่กับความเห็นร่วมและการสนับสนุนจากประชาชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ดังนั้นในการวางแผนปรับปรุงฟื้นฟูเมืองสู่ความยั่งยืนการเติบโตอย่างชาญฉลาดจึงได้กำหนดให้นักผังเมืองและผู้บริหารเมืองใช้ทุกกลยุทธ์ในการถ่ายทอดความรู้และสื่อสารกับประชาชนรวมทั้งนำข้อสรุปเข้าผสมผสานกับเกณฑ์หลักนโยบายการมีส่วนร่วมและการบริหารจัดการประกอบด้วย

- เพิ่มการมีส่วนร่วมของประชาชน

การเติบโตอย่างชาญฉลาดเสนอให้ใช้ Placemaking ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนทุกกลุ่มและให้นาทุกความเห็นที่ได้รับบรรจุเป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับการวางแผนและออกแบบปรับปรุงฟื้นฟูเมืองตลอดจนนำมาใช้ในการวางแผนทุกขั้นตอนของการดำเนินการ

- ผสมผสานองค์ความรู้ต่างสาขาให้เกิดความสมบูรณ์

การเติบโตอย่างชาญฉลาดกำหนดให้นาองค์ความรู้จากแต่ละสาขาประยุกต์ใช้และให้บูรณาการองค์ความรู้ดังกล่าวเพื่อนามาเป็นกรอบการปฏิบัติซึ่งหากแนวทางใดเมื่อประยุกต์ใช้แล้วบังเกิดผลในเชิงบวกและได้รับการยอมรับจากประชาชนหรือเมื่อได้เทียบเคียงการปฏิบัติกับสถาบันอื่นๆแล้วมีความโดดเด่นก็ให้ถือว่าองค์ความรู้และวิธีการดังกล่าวเป็น “วิธีปฏิบัติที่ดี” ในการวางแผนพัฒนาเมืองซึ่งควรได้รับการเผยแพร่ต่อสาธารณะต่อไป

- ส่งเสริมความหลากหลายในกระบวนการวางแผนและข้อกำหนด

สร้างแผนงานผังการฟื้นฟูทางกายภาพแผนปฏิบัติการและข้อกำหนดให้มีความยืดหยุ่นสามารถรองรับการปรับปรุงแก้ไขตามโอกาสการพัฒนาใหม่ๆที่อาจจะเกิดขึ้น นอกจากนี้การระดมองค์ความรู้และประสบการณ์จากทุกกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจะก่อให้เกิดการสนับสนุนการปฏิบัติจากผู้ที่เกี่ยวข้องในโอกาสต่อไป

- บูรณาการทุกความเห็นในการพัฒนาตามการเติบโตอย่างชาญฉลาด

รับเอาข้อคิดเห็นและประสบการณ์จากทุกสถาบันทางสังคมสถาบันการศึกษา รัฐบาล หน่วยงานรัฐภาคเอกชนและปัจเจกชนนามาบูรณาการให้เกิดแนวทางที่เป็นความเห็นร่วมของทุกคนซึ่งสอดคล้องกับแนวทางของการเติบโตอย่างชาญฉลาดหรือ Smart Growth

2.4 แผนผังพัฒนาเชิงพื้นที่

2.4.1 แผน/นโยบายการพัฒนาสิ่งขรให้เป็นด้านผ่านพรมแดนถาวร ของจังหวัด ประจวบคีรีขันธ์

ความคืบหน้าในการผลักดันด้านสิ่งขรเป็นด้านถาวร จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ได้เสนอยกระดับด้านสิ่งขรเป็นด้านถาวรผ่านกระทรวงมหาดไทยไปยังสภาความมั่นคงแห่งชาติ ซึ่งสภาความมั่นคงแห่งชาติได้เห็นชอบในหลักการเมื่อวันที่ 4 พฤศจิกายน 2553 และได้แจ้งกระทรวงการต่างประเทศ ประสานการประชุมคณะกรรมการเขตแดนร่วมไทย – พม่า (JBC) เพื่อการจัดทำการสำรวจเขตแดนร่วมกันโดยเร่งประสานกับสาธารณรัฐแห่งสหภาพพม่า ทั้งนี้ได้ตั้งเป้าหมายให้สามารถเปิดด้านสิ่งขรเป็นด้านถาวรได้ภายในปีนี้

ขณะเดียวกันจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ได้เตรียมความพร้อมวางแผนพัฒนาบริเวณด้านสิ่งขรเพื่อรองรับการพัฒนาการค้าชายแดนที่จะเกิดขึ้น โดยมีแผนงานพัฒนาพัฒนาพื้นที่เฉพาะด้านสิ่งขร คาดว่าจะใช้ งบประมาณทั้งสิ้นประมาณ 980 ล้านบาท โดยเสนอของบประมาณผ่าน กระทรวงมหาดไทย ซึ่งแบ่งการดำเนินงาน เป็น 3 ระยะ ดังนี้

- ระยะเร่งด่วน ใช้งบประมาณ 210 ล้านบาท ในการปรับพื้นที่รองรับการพัฒนา ระบบ สาธารณูปโภค ไฟฟ้า ปรับปรุงแหล่งน้ำเพื่อการผลิตประปา และอาคารที่ทำการด้านแห่งใหม่

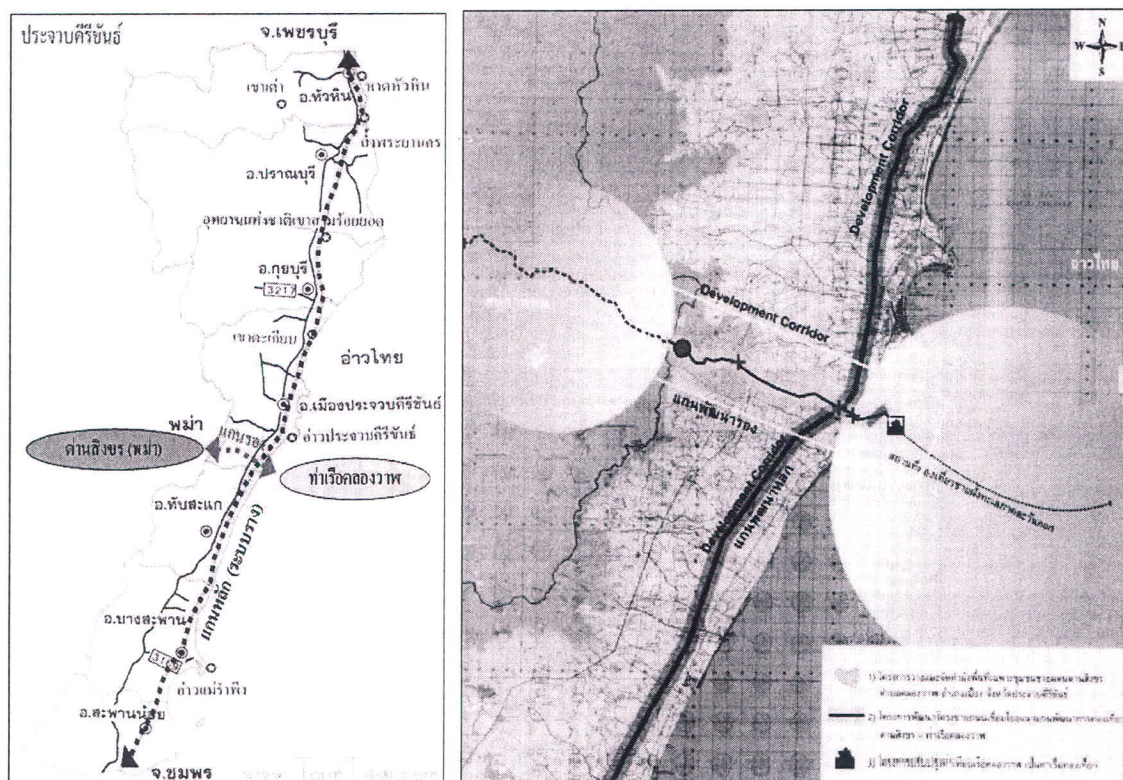
- ระยะกลาง ใช้งบประมาณ 110 ล้านบาท ในการสร้างอาคารกักเก็บสินค้า คลังสินค้า เครื่องชั่ง ลานจอดรถและปรับปรุงภูมิทัศน์

- ระยะยาว ใช้งบประมาณ 660 ล้านบาท ในการปรับปรุงถนนพร้อมสะพาน และ ปรับปรุงถนนภายในชุมชนด้านสิ่งขร เพื่อให้เกิดความสมบูรณ์ทั้งระบบรองรับการขยายตัว

แนวความคิดเชื่อมโยงการขนส่งระดับภาค

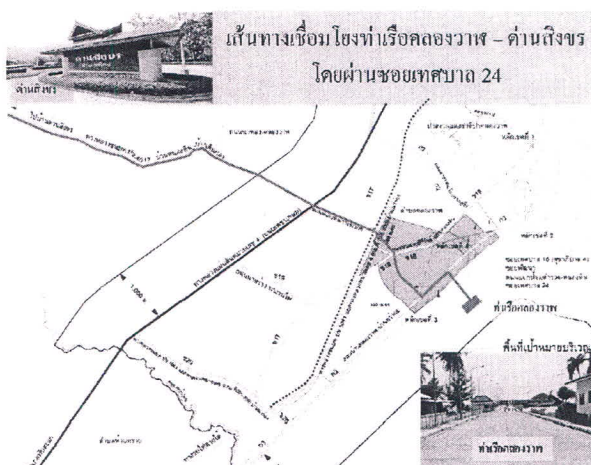
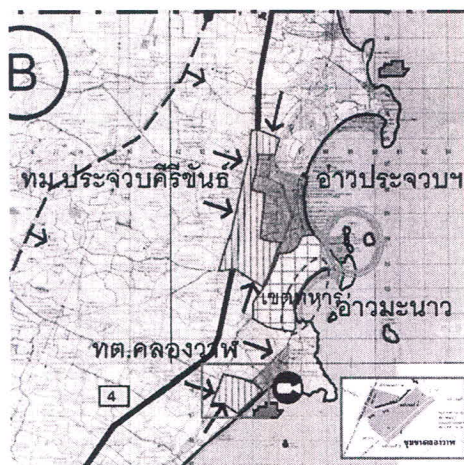
ฝั่งอนุภาค กลุ่มจังหวัด เพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ สมุทรสงคราม และสมุทรสาคร มีความสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมและนโยบายชุดปัจจุบัน ได้แก่ ส่งเสริมพื้นที่การค้าชายแดน เป็นประตูเศรษฐกิจสู่ ประเทศเพื่อนบ้าน การพัฒนาปรับปรุงท่าเรือชายฝั่งให้เป็นท่าเรือขนส่งสินค้า ท่าเรือท่องเที่ยว การพัฒนาพื้นที่ท่องเที่ยวชายฝั่งทะเลอ่าวไทย (The Royal Coast) โดยการพัฒนากระบวนการขนส่งเชื่อมโยงหลายรูปแบบ (Multimodal) และระบบสนับสนุน (Feeder) ทางราง ทางบก ทางน้ำ และทางอากาศโดยมี แนวทางการพัฒนาตามแนวแกนหลักด้วยระบบราง และแกนรอง (Development Corridor) โดยในแกนหลักประกอบด้วย โครงการแกนพัฒนาหลัก ได้แก่ ระบบรางรถไฟรางคู่ รถไฟความเร็วสูง โครงการบูรณะโครงข่ายทางหลวง โครงการทางหลวงพิเศษระหว่างเมืองและแนวทางการพัฒนาตามแนวแกนรอง จากท่าเรือคลองวาฬ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์-ท่าเรือมะริด สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ และโครงการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวกลุ่มอ่าวมะนาว-สิงขร

ภาพที่ 2.4.1-1 แนวทางการพัฒนาตามแนวแกนพัฒนาหลักด้วยระบบราง และ แกนพัฒนารอง (Development Corridor) จากท่าเรือคลองวาฬ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์- ท่าเรือมะริด สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์

ที่มา : ฝั่งอนุภาค กลุ่มจังหวัด เพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ สมุทรสงคราม และสมุทรสาคร

แผนที่ 2.4.1-2 ผังแนวความคิดเชื่อมโยงการขนส่ง ระหว่างท่าเรือคลองวาฬ- ถนนเพชรเกษม- ด้าน
สิงขร ผ่านซอยเทศบาล 24

ที่มา : ผังอนาคต กลุ่มจังหวัด เพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ สมุทรสงคราม และสมุทรสาคร

2.5 นโยบาย/แผนพัฒนาโครงการที่เกี่ยวข้อง

2.5.1 การค้าชายแดน

การค้าชายแดน หมายถึง การค้าที่เกิดขึ้นในรูปแบบต่างๆ ของประชาชนหรือผู้ประกอบการ ที่มีภูมิลำเนาอยู่ใน จังหวัด อำเภอหมู่บ้านที่มีพรมแดนติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้าน การซื้อขาย แลกเปลี่ยนสินค้าระหว่างประชาชนที่อยู่อาศัยตามบริเวณชายแดนของทั้งสองฝ่าย โดยมีมูลค่าครั้งละ ไม่มากนัก ส่วนใหญ่เป็นสินค้าที่มีความจำเป็นต่อชีวิตประจำวัน เช่น สินค้าอุปโภคบริโภค สินค้า เกษตรบางชนิด และสินค้าที่หาได้จากธรรมชาติ ได้แก่ ของป่า ซากสัตว์ เป็นต้น เป็นการค้าที่มี กรรมวิธีไม่ยุ่งยาก และมีความสะดวกรวดเร็ว การค้าชายแดนมีทั้งที่ถูกต้องตามกฎหมายผ่านด่าน ศุลกากร และลักลอบค้าหรือการค้าสินค้าที่ผิดกฎหมาย การค้าชายแดน จะช่วยส่งเสริมความสามารถ ในการแข่งขันและยังสามารถทำการค้าผ่านแดนไปยังประเทศใกล้เคียง อาทิ เวียดนาม อินเดีย จีน ตอนใต้ บังคลาเทศ และสิงคโปร์

2.5.2 จุดผ่อนปรนและจุดผ่านแดนถาวร

จุดผ่อนปรน มีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยเหลือประเทศเพื่อนบ้านด้านมนุษยธรรมและส่งเสริม ความสัมพันธ์ของประชาชนในระดับท้องถิ่น เพื่อการผ่อนปรนให้มีการค้าขายสินค้าอุปโภคบริโภค และยารักษาโรคที่จำเป็น ซึ่งระดับท้องถิ่นของทั้งสองฝ่ายได้เห็นชอบร่วมกัน ทั้งนี้การประกาศเปิด จุด ผ่อนปรนเป็นอำนาจของผู้ว่าราชการจังหวัด และต้องได้รับความเห็นชอบจากกระทรวงมหาดไทย ก่อนด้วย

จุดผ่านแดนถาวร มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ประชาชนทั้งสองประเทศ นักท่องเที่ยว และ ยานพาหนะ สามารถสัญจรไปมาเพื่อการค้า การท่องเที่ยว และอื่นๆ โดยได้รับความเห็นชอบจากรัฐบาลทั้งสองประเทศ โดยในส่วนของประเทศไทย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยเป็นผู้ลงนามในประกาศกระทรวงมหาดไทยตามที่คณะรัฐมนตรีเห็นชอบ และจะมีผลบังคับใช้เมื่อประกาศในราชกิจจานุเบกษา

2.5.3 อนาคตการค้าชายแดนหลัง AEC

วิสัยทัศน์

- การค้าชายแดนไทยมีแนวโน้มเติบโตสูงขึ้น เนื่องจากมีปัจจัยสนับสนุนหลายประการ ได้แก่ การเชื่อมโยงคมนาคมขนส่งและโลจิสติกส์ในภูมิภาค การเปิด AEC นโยบายสนับสนุนการดำเนินงานตามกรอบความร่วมมือระดับภูมิภาคอาเซียนที่ก้าวหน้ามากขึ้น นโยบายรัฐบาลและแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 ให้การสนับสนุน รวมทั้งประเทศเพื่อนบ้าน ให้ความสำคัญในการร่วมพัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจบริเวณชายแดนมากขึ้น

- เป็นโอกาสสำหรับนักธุรกิจไทยในการขยายธุรกิจ การค้า และการลงทุนตามแนวชายแดนประเทศเพื่อนบ้านโดยเฉพาะอย่างยิ่ง อุตสาหกรรมกลุ่มสินค้าอุปโภคและบริโภค เครื่องจักรกล เครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ อุตสาหกรรมโลจิสติกส์ ธุรกิจท่องเที่ยว ค้าปลีก และ อสังหาริมทรัพย์ให้เช่า(ศูนย์การค้า) โรงแรมที่พัก เป็นต้น เพื่อช่วงชิงความได้เปรียบจากที่ตั้ง และใช้ความเชื่อมโยงของภูมิภาคให้เป็นประโยชน์สูงสุด

2.5.4 การค้าชายแดนไทยพม่าบริเวณด่านสิงขร

2.5.4.1 สภาพปัจจุบัน

จังหวัดประจวบคีรีขันธ์มีชายแดนติดต่อกับสาธารณรัฐแห่งสหภาพพม่า ประมาณ 212 กิโลเมตร ทั้ง 8 อำเภอ มีเขตติดต่อกับประเทศสหภาพพม่า และมีตำบลและหมู่บ้านที่มีชายแดน จำนวน 21 ตำบล 48 หมู่บ้าน มีช่องทางเข้าออกชายแดน 35 ช่องทาง แยกเป็น ช่องทางธรรมชาติ 34 ช่องทาง อยู่ในพื้นที่ทุกอำเภอยกเว้นอำเภอ สามร้อยยอด และมีจุดผ่อนปรนชั่วคราว 1 ช่องทาง คือ ด่านสิงขร

2.5.4.2 สภาพพื้นที่ฝั่งพม่า (หมู่บ้านมูตอง) MAW-DANUNG

หมู่บ้านมูตองเป็นหมู่บ้านติดกับด่านสิงขร ชายแดนไทย ทางเข้าหมู่บ้านมีหน่วยทหารพม่าประจำอยู่ที่ชายแดน เป็นจุดตรวจของพม่า จากจุดตรวจเข้าไปประมาณ 800 เมตร จะถึงหมู่บ้านมูตอง มีประชากรประมาณ 5,000 คน เป็นหมู่บ้านที่อยู่บนเชิงเขา อาชีพหลัก คือ ทำสวน ทำไร่ ค้าขาย

2.5.4.3 ด้านการค้า

มีการเชื่อมโยงสินค้าของพม่า เช่น

- วัตถุดิบด้านการประมง ปลา กุ้ง ปู ซึ่งมีมากในเมืองมะริดที่มีเกาะถึง 800 เกาะ สามารถนำเข้าผ่านช่องทางด่านสิงขร เพื่อเข้าสู่ภัตตาคาร วัตถุดิบสำหรับแปรรูป และตลาดในพื้นที่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์และกลุ่มจังหวัดได้โดยรวดเร็ว

- สินค้าเกษตรโดยเฉพาะปาล์มน้ำมัน ยางพารา กล้วย มะละกอ พริก โดยผู้ประกอบการไทยมีความพร้อมที่จะรับซื้อสินค้าต่าง ๆ เหล่านี้ จากสหภาพพม่า

- ผู้ประกอบการสินค้าอุปโภค บริโภค ลงทุนค้าขายผ่านช่องทางด่านสิงขรมากขึ้น เนื่องจากเส้นทางนี้ ใกล้ สะดวก ทำให้ใช้ระยะเวลาในการขนส่งสินค้า น้อยกว่าด้านอื่น ๆ ทำให้ลดต้นทุนค่าขนส่ง

2.5.4.4 การค้าขายบริเวณด่านสิงขรปัจจุบัน

บริเวณตลาดนัดด่านสิงขรมีการค้าขายที่คึกคักขึ้น เนื่องจากมีนักท่องเที่ยวนิยมมาเที่ยวมากขึ้น ผู้บริหารของจังหวัด ส่วนราชการในจังหวัด ภาคเอกชนและภาคท้องถิ่นก็พยายามสร้างบรรยากาศในการค้าขายและท่องเที่ยว ทำให้มีร้านค้าเพิ่มขึ้นทั้งร้านค้าของคนไทยและร้านค้าของคนพม่า เช่น สินค้าจำพวกเฟอร์นิเจอร์ เครื่องประดับ อัญมณี สินค้าในครัวเรือน เป็นประจำทุกวัน และมีการจัดตลาดนัดทุกวันเสาร์ ชาวพม่าเดินทางเข้ามาซื้อสินค้า อุปโภคบริโภค และนำสินค้าจำพวกของป่าและสินค้าเกษตรมาจำหน่าย

โดยคาดว่าหลังการเปิดด่านถาวรมูลค่าการค้าขายแดน ไม่ต่ำกว่าเดือนละ 1,000 ล้านบาท หรือปีละไม่ต่ำกว่า 12,000 ล้านบาท แยกเป็น

- สินค้าส่งออกจากไทย ได้แก่ สินค้าอุปโภคบริโภค วัสดุก่อสร้าง น้ำมันเชื้อเพลิง ประมาณ ปีละ 2,000 ล้านบาท

- สินค้านำเข้าจากพม่า จากเมืองมะริด ทวาย และบางส่วนจากเกาะสอง ได้แก่ สินค้าประมง สินค้าเกษตร และอื่น ๆ ประมาณ ปีละ 10,000 ล้านบาท

2.5.4.5 มูลค่าการค้าขายแดนจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ที่ผ่านด่านศุลกากร

- มูลค่าการค้าขายแดน ปี 2547-2551

นำเข้า มีมูลค่าปีละ 100-500 ล้านบาท ได้แก่ ถ่านหิน โค-กระบือ

ส่งออก มีมูลค่าปีละ 90-130 ล้านบาท ได้แก่ เครื่องมือและวัสดุอุปกรณ์ในการทำเหมืองถ่านหิน

- มูลค่าการค้าขายแดน ปี 2552

ปี 2552 มีมูลค่าการค้ารวม 3.6 ล้านบาท แยกเป็นมูลค่านำเข้า 1.3 ล้านบาท และมูลค่าส่งออก 2.3 ล้านบาท สาเหตุที่มูลค่าลดลงมาก เนื่องจาก หมดสัมปทานการทำเหมืองถ่านหิน จึงมีเพียงการนำเข้า-ส่งออก และเครื่องมือเล็ก ๆ น้อย ๆ เท่านั้น

- มูลค่าการค้าชายแดน ปี 2553

ปี 2553 มีมูลค่าการค้ารวม 3.18 ล้านบาท แยกเป็นมูลค่านำเข้า 1.10 ล้านบาท และมูลค่าส่งออก 2.08 ล้านบาท สาเหตุที่มูลค่าลดลงมาก เนื่องจาก หมดสัมปทานการทำเหมืองถ่านหิน จึงมีเพียงการนำเข้า-ส่งออก น้ำมันเชื้อเพลิง ไม้ไผ่ หน่อไม้ พักทอง และไม้กวาดดอกหญ้า

- มูลค่าการค้าชายแดน ปี 2554

ปี 2554 มีมูลค่าการค้ารวม 41.77 ล้านบาท แยกเป็นมูลค่านำเข้า 21.78 ล้านบาท และมูลค่าส่งออก 19.99 ล้านบาท มูลค่าเพิ่มขึ้นจากปี 2553 เนื่องจากรัฐบาล และผู้บริหารของจังหวัด/ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องดำเนินการผลักดันที่จะให้ด่านสิ่งขจรระดับเป็นด่านถาวร ทำให้ด่านสิ่งขจรเป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวมากขึ้น และมีการค้าชายแดนมากขึ้น สินค้านำเข้าหลัก ได้แก่ เศษไม้ ไม้ไผ่ ไม้หวาย โค กระบือ สินค้าส่งออกหลัก ได้แก่ รถกระบะบรรทุก รถจักรยานยนต์ น้ำมันเชื้อเพลิง วัสดุก่อสร้าง

- มูลค่าการค้าชายแดน ปี 2555

มีมูลค่าการค้ารวม 71.46 ล้านบาท แยกเป็น นำเข้า 27.54 ล้านบาท ได้แก่ เศษไม้ ไม้ไผ่ ไม้หวาย โค-กระบือ และถ่านไม้ ส่งออก 43.92 ล้านบาท ได้แก่ รถยนต์ กระบะเก่าใช้แล้ว รถดีเซล รถตัก รถแทรกเตอร์ดินตะขาบ และวัสดุก่อสร้าง มูลค่าเพิ่มขึ้นเนื่องจากจังหวัดกำลังผลักดันให้ด่านสิ่งขจรเป็นด่านถาวร ทำให้มีการค้าชายแดนมากขึ้น และด่านสิ่งขจรเป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวมากขึ้น และฝั่งพม่าต้องการวัสดุก่อสร้างมาสร้างบ้านเรือนมากขึ้น

- มูลค่าการค้าชายแดน ปี 2556 (มกราคม 2556)

มีมูลค่าการค้ารวม 29.60 ล้านบาท แยกเป็น นำเข้า 4.84 ล้านบาท ได้แก่ เศษไม้ ไม้ไผ่ ไม้หวาย โค-กระบือ และถ่านไม้ ส่งออก 24.77 ล้านบาท ได้แก่ กรดไขมัน น้ำมัน ปาล์ม รถยนต์กระบะ รถแทรกเตอร์ และวัสดุก่อสร้าง มูลค่าเพิ่มขึ้นเนื่องจากจังหวัดกำลังผลักดันให้ด่านสิ่งขจรเป็นด่านถาวร ทำให้มีการค้าชายแดนมากขึ้น และด่านสิ่งขจรเป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวมากขึ้น และฝั่งพม่ามีความเจริญมากขึ้นจึงต้องการวัสดุก่อสร้างมาสร้างบ้านเรือนเป็นจำนวนมาก

2.5.4.6 การพัฒนาจุดผ่อนปรนสิ่งขจรเป็นด่านถาวร

ความคืบหน้า การยกระดับจุดผ่อนปรนทางการค้าด้านสิงขรเป็นจุดผ่านแดนถาวร

ความสำคัญ การยกระดับด้านสิงขรเป็นจุดผ่านแดนถาวร มีความสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจชายแดนของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ให้สามารถขยายตัวและพัฒนาขึ้นเป็นเศรษฐกิจการค้าระหว่างประเทศ ก่อให้เกิดการขยายตัวทางการค้าและการลงทุน เป็นเส้นทางขนส่งสินค้าเส้นทางใหม่ จากแหล่งผลิตของไทยออกสู่สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ และส่งเสริมให้ระบบขนส่งและกระจายสินค้าในภูมิภาคตะนาวศรีของสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น และจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ได้กำหนดให้การยกระดับด้านสิงขรเป็นจุดผ่านแดนถาวร

2.5.4.7 การจัดตั้งเขตอุตสาหกรรมจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ด้วยผู้ว่าราชการจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ได้มอบหมายให้อุตสาหกรรมจังหวัดประจวบคีรีขันธ์พิจารณาดำเนินการเกี่ยวกับการจัดตั้งเขตอุตสาหกรรมจังหวัดเพื่อรองรับการขยายตัวของอุตสาหกรรมที่จะเกิดขึ้นจากการเปิดจุดผ่านแดนถาวร ด้านสิงขร ตำบลคลองวาฬ อำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ให้สอดคล้องกับศักยภาพและวิถีชีวิตของประชาชนในพื้นที่ รวมทั้งเตรียมการรองรับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ACE) ในปี 2558

โดย ขณะนี้ สอจ.ประจวบคีรีขันธ์ ได้ดำเนินการจัดทำคำสั่งแต่งตั้งคณะทำงานจัดตั้งเขตอุตสาหกรรมจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ประกอบด้วยหน่วยงาน องค์กร ทั้งภาครัฐและเอกชน โดยมีท่านผู้ว่าราชการจังหวัดประจวบคีรีขันธ์เป็นประธาน อุตสาหกรรมจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เป็นเลขานุการ และจะมีการจัดประชุมคณะทำงานฯ ในคราวต่อไป

2.5.4.8 ระดับนโยบายรัฐ

1) การประชุมคณะกรรมการร่วมทางการค้า (JTC) ระหว่างไทยกับพม่า วันที่ 2-5 เมษายน 2553 ทั้งสองฝ่ายเห็นว่า ด้านสิงขร-มูตอง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีโอกาสพัฒนาเป็นด่านถาวรมากที่สุด ประกอบกับการพัฒนาโครงข่ายคมนาคมจากพื้นที่ใกล้เคียงจากทุกภูมิภาค มีความพร้อมในระดับสูง ซึ่งเมื่อยกระดับเป็นด่านถาวรจะมีการลงทุนเพิ่มเติมไม่มาก

2) การเยือนสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์อย่างเป็นทางการของนายกรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 5 ตุลาคม 2554 มีประเด็นที่ทั้งสองฝ่ายผลักดัน ดังนี้

- ประเด็นที่ฝ่ายเมียนมาร์ผลักดัน คือ ขอให้ไทยดำเนินการก่อสร้างเส้นทางสายมูตอง (ตรงข้ามด้านสิงขร – ตะนาวศรี)

- ประเด็นที่ฝ่ายไทยผลักดัน คือ ขอขอบคุนฝ่ายเมียนมาร์ที่เห็นชอบในหลักการว่าจะเปิดด้านสิงขร เมื่อสถานการณ์ด้านความมั่นคงเรียบร้อย

3) รัฐบาลได้อนุมัติงบประมาณ จำนวน 12.6 ล้านบาท เมื่อครั้งประชุม คณะรัฐมนตรีสัญจรที่กาญจนบุรี ในระหว่างวันที่ 19-20 พฤษภาคม 2555 เพื่อให้จังหวัดดาเนินการจัดทำโครงการศึกษาความเหมาะสมของโครงการพัฒนาด้านสิ่งขร

4) วันที่ 17 ธันวาคม 2555 นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี ได้เข้าพบหารือกับ พลเอก เต็ง เส่ง ประธานาธิบดีสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ ในระหว่างการเยือนสหภาพเมียนมาร์

2.5.4.9 ระดับท้องถิ่น

จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ได้ดำเนินการเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างประจวบคีรีขันธ์ และเมืองมะริดอย่างต่อเนื่อง ดังนี้

1) วันที่ 2-4 ตุลาคม 2553 ผู้ว่าราชการจังหวัดประจวบคีรีขันธ์และคณะจากภาคราชการและเอกชนได้เยือนเมืองมะริดเป็นครั้งแรก เพื่อพัฒนาความสัมพันธ์เป็นบ้านพี่เมืองน้องกับคณะกรรมการการลงทุนของสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ และคณะผู้ปกครองเมืองมะริด

2) วันที่ 24-27 กรกฎาคม 2555 ผู้ว่าราชการจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ได้ร่วมคณะกับหอการค้าไทยสำนักสภาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และสำนักงานความร่วมมือพัฒนาเศรษฐกิจกับประเทศเพื่อนบ้าน(องค์กรมหาชน) (สพพ.) เดินทางไปยังเมืองมะริด โดยได้เข้าพบกับผู้ว่าราชการเมืองมะริด และประธานหอการค้าและอุตสาหกรรมเมืองมะริด เพื่อปรึกษาหารือแนวทางการพัฒนาชายแดนร่วมกัน รวมทั้งการเดินทางเพื่อสำรวจเส้นทางระหว่างเมืองมะริดถึงบ้านมุต่อง

3) วันที่ 7-9 กันยายน 2555 จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ได้จัดทำโครงการสานสัมพันธ์การค้าการลงทุนและการท่องเที่ยวเกี่ยวกับประเทศเพื่อนบ้าน (ประจวบคีรีขันธ์-มะริด)

4) วันที่ 14-15 กันยายน 2555 คณะสำรวจเส้นทางการค้าชายแดนไทย-พม่า ซึ่งนำโดยนายคิน หม่อง เลย์ อธิบดีกรมการค้าชายแดน กระทรวงพาณิชย์ สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ ได้เดินทางมาสำรวจเส้นทางการค้าชายแดนไทย-พม่า

5) วันที่ 23-26 กันยายน 2555 กระทรวงพาณิชย์ได้จัดทำโครงการ 1 ด้านชายแดน 1 ประตุการค้าในปี 2558 โดยเชิญหอการค้าและสภาอุตสาหกรรมเมืองมะริดพร้อมภาคเอกชน มาเยือนจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

6) วันที่ 10 มกราคม 2556 จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ได้แต่งตั้งคณะกรรมการเตรียมความพร้อมรองรับการยกระดับจุดผ่อนปรนทางการค้าด้านสิ่งขรขึ้นเป็นจุดผ่านแดนถาวร

โดยแบ่งเป็น 3 ฝ่าย คือ ฝ่ายความมั่นคง ฝ่ายเศรษฐกิจการค้า การลงทุน และการท่องเที่ยว และฝ่ายพัฒนาพื้นที่และพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน

7) วันที่ 3 เมษายน 2556 นายจุรินทร์ ลักษณวิศิษฐ์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยและคณะได้เดินทางมาตรวจความพร้อมในการเตรียมการยกระดับจุดผ่อนปรนทางการค้าด่านสิงขรขึ้นเป็นจุดผ่านแดนถาวรด่านสิงขร

8) วันที่ 5 กรกฎาคม 2556 กระทรวงมหาดไทยได้แจ้งให้จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ดำเนินการพิจารณาพื้นที่การเดินทางสำหรับผู้ถือบัตรผ่านแดนของฝ่ายเมียนมาร์ ซึ่งจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ได้เชิญหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาคความมั่นคง ภาคเศรษฐกิจ ภาคท่องเที่ยว และภาคเอกชน เข้าร่วมหารือ ซึ่งสรุปผลการประชุมได้ พื้นที่ที่จะขยายให้ชาวเมียนมาร์ เดินทางถึงได้ดังนี้

1) กรณีที่ฝ่ายเมียนมาร์ให้ชาวไทยเข้าถึงพื้นที่อำเภอตะนาวศรี เห็นควรให้ชาว-เมียนมาร์ เข้าถึงอำเภอเมืองประจวบคีรีขันธ์ และกรณีที่ฝ่ายเมียนมาร์ให้ชาวไทยเข้าถึงพื้นที่เมืองมะริด

2) ระยะเวลาในการสัญจรข้ามแดน เสนอช่วงเวลา 06.30 น.-18.30 น. (เวลาประเทศไทย)

2.5.4.10 ความต้องการของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ในอนาคต โดยสรุป

1. สนับสนุนให้เมียนมาร์เปิดจุดผ่านแดนเป็นทางการ เช่นเดียวกับที่เมืองพญาตองซู เพราะจะทำให้การค้าสินค้าไหลมากขึ้น
2. ต้องการให้ส่งเสริมการค้าชายแดนบริเวณด่านสิงขรจากนอกระบบมาอยู่ในให้มากที่สุด
3. จัดให้มีธนาคารพาณิชย์ บริเวณชายแดนด่านสิงขร
4. จัดตั้งศูนย์ One Stop Service ของภาครัฐ และสนับสนุนศูนย์ One Stop Service ของภาคเอกชนให้เป็นที่ยอมรับของภาครัฐและภาคประชาชน
5. จัดทำข้อตกลงทวิภาคีกับพม่าในการเดินทางข้ามแดน เนื่องจากในพม่าขาดแคลนยานพาหนะ
6. ควรจัดให้มีการสอนภาษาพม่าเบื้องต้นให้กับภาคเอกชนและภาครัฐของไทย
7. เชื่อมโยงการคมนาคมทางอากาศกับพม่า เช่น สนามบินหัวหิน หรือ สนามบินกองบิน 5 อ่าวมะนาว

8. ขยายพื้นที่เดินทางโดยใช้ Border Pass ให้กับประชาชนชาวพม่าให้เดินทางเข้ามาประเทศไทยได้ถึงอำเภอหัวหิน เพื่อส่งเสริมเรื่องการท่องเที่ยวและส่งเสริมธุรกิจสถานพยาบาล

9. สนับสนุนให้มีการจัดประชุมหารือกับ UMFCCI เพื่อพัฒนาความสัมพันธ์ของภาคเอกชนไทยกับภาคเอกชนพม่าเพื่อสร้างความมุ่งมั่นที่จะเร่งการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ